

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN YARATICI DÜŞÜNME
BECERİSİNİ GELİŞTİRMeye YÖNELİK ÖZ YETERLİLİK
ALGILARI

AYNUR GÖZDE KARAKAŞ

İzmir
2023

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN YARATICI DÜŞÜNME
BECERİSİNİ GELİŞTİRMeye YÖNELİK ÖZ YETERLİLİK
ALGILARI

AYNUR GÖZDE KARAKAŞ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Ali TÜRKEL

İzmir
2023

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Öz Yeterlilik Algıları” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

14/11/2023

Aynur Gözde KARAKAŞ

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih:13/12/2023

Tez Başlığı: Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Öz Yeterlilik Algıları

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam **73** sayfalık kısmına ilişkin, **13/12/2023** tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin **benzerlik oranı % 14_dür**.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı

Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) x

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) □

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça hariç, ☐ Alıntılar dâhil, ☐ Altı (6) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça dâhil, ☐ Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. x	
EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. □	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Aynur Gözde KARAKAŞ
Öğrenci No :
Anabilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Programı : Türkçe Öğretmenliği Programı
Statüsü : Yüksek Lisans x Doktora □

ÖĞRENCİ

DANIŞMAN

Aynur Gözde KARAKAŞ

Doç. Dr. Ali TÜRKEL

13.12.2023

13.12.2023

Açıklamalar

- 1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (□) işaretleyerek doldurunuz.
- 2: Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine başvurunuz.
- 3: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.
- 4: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.
- 4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanmasında bana destek veren değerli danışman hocam Doç. Dr. Ali TÜRKEKEL'e; tezim ile ilgili alandaki tüm bilgisini paylaşan değerli hocam Doç Dr. İbrahim Seçkin AYDIN'a; değerli hocam Doç.Dr. Behsat SAVAŞ'a; her zaman yanımda olan canım annem Emine KARAKAŞ'a; her pes ettiğimde yanımda olan canım babam Erol KARAKAŞ'a; bu süreçte bana inanan, moral veren ablam Zübeyde KARAKAŞ ÖZMEN'e ve abim Feyzi ÖZMEN'e; tezin son zamanlarında yaşadığım tüm zorlukta yanımda olan değerli öğretmenim Esra ÖZKIRMAZ ÖZKARAN'a; canım arkadaşım Selin OSMANOĞLU'na çok teşekkür ederim.

Ayrıca belirtmek isterim ki, İyi insan olmak ne demek öğreten canım nineciğim Penbe KARAKAŞ'a çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
TABLolar LİSTESİ.....	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç ve Önem	1
1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri.....	2
1.4. Sınırlıklar	3
1.5. Varsayımlar.....	3
1.6. Tanımlar.....	3
BÖLÜM II.....	4
KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	4
2.1. Yaratıcı Düşünme Becerisi	4
2.1.1. Yaratıcılık Nedir?.....	5
2.1.2.Yaratıcılık Geliştirilebilir mi?	7
2.1.3. Yaratıcılıkla İlgili Yanlış Anlaşılmalar	8
2.1.4. Düşünme Nedir?.....	9
2.2. Yaratıcı Düşünmenin Önemi.....	10
2.3. Yaratıcı Düşünme Aşamaları	10
2.4. Yaratıcı Kişinin Özellikleri	12
2.5.Yaratıcı Düşünme Becerisini Engelleyen Etmenler.....	14
2.6. Yaratıcı Düşünmenin Gelişimini Kolaylaştıran Öğretmen Özellikleri	17
2.7.Yaratıcılığın Boyutları	18
2.8. Öz yeterlik.....	19
BÖLÜM III	20

YÖNTEM.....	20
3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni	20
3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar	21
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları	21
3.4. Verilerin Analizi.....	21
3.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği.....	21
3.6. Araştırmacının Rolü	22
BÖLÜM IV	23
BULGULAR VE YORUMLAR.....	23
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	23
Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	27
BÖLÜM V	35
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	35
5.1. Tartışma.....	35
5.2. Sonuç ve Öneriler.....	37
KAYNAKÇA	39
EKLER.....	45
EK 1. AKADEMİK ÖZGEÇMİŞ	45
EK 2. Uygulama İzinleri	46
EK 3. Ölçme Aracı.....	53

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Cinsiyete Göre Yaratıcılıkla İlgili Görüşlerin Bağımsız t Testi Karşılaştırılması	23
Tablo 2. Cinsiyete Göre Yaratıcılığı Engelleyen Görüşlerin χ^2 Testi Karşılaştırılması	24
Tablo 3. Cinsiyete Göre Öğretim Uygulamaları İlgili Görüşlerin Bağımsız t Testi Karşılaştırılması	24
Tablo 4. Cinsiyete Göre Yaratıcılık Etkinlikleri χ^2 Testi Karşılaştırılması.....	25
Tablo 5. Kıdem Yılına Göre Yaratıcılıkla İlgili Görüşlerin Anova Testi Karşılaştırılması	27
Tablo 6. Kıdem Yılına Göre Yaratıcılığı Engelleyen Görüşlerin χ^2 Testi Karşılaştırılması.....	28
Tablo 7. Kıdem Yılına Göre Öğretim Uygulamaları İlgili Görüşlerin Anova Testi Karşılaştırılması	29
Tablo 8. Kıdem Yılına Göre Yaratıcılık Etkinlikleri χ^2 Testi Karşılaştırılması.....	30

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Torrance’ın Çalışmalarındaki Yaratıcı Düşünme Becerisinin

Gelişimini Gösteren Grafiği8

Şekil 2. Yaratıcı Düşünme Becerisinin Zihindeki İşlemleri12

ÖZET

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN YARATICI DÜŞÜNME BECERİSİNİ GELİŞTİRMeye YÖNELİK ÖZ YETERLİLİK ALGILARI

Bu araştırmada Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik öz yeterlik algısı incelenmiştir. Araştırmanın amacı, Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirme konusunda ne derece öz yeterliğe sahip olduklarını belirlemektir. Bu araştırma, betimsel bir araştırmadır.

Araştırmada yaratıcı düşünme becerisiyle ilgili kavramlar tanımlanmıştır. Daha sonra yaratıcı düşünme becerisini geliştirmede Türkçe öğretmenlerinin öz yeterliği algısı cinsiyet ve mesleki deneyim değişkenlerine göre anket yoluyla değerlendirilmiştir. Sonuç olarak Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik öz yeterliklerinin iyi olduğu saptanmıştır. Araştırmanın sonunda yaratıcı düşünme becerisinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretmeni, yaratıcılık, yaratıcılık etkinlikleri

ABSTRACT

THE SELF-EFFICACY PERCEPTIONS OF THE TURKISH TEACHERS TOWARDS IMPROVING CREATIVE THINKING SKILLS

In this study, the self-efficacy perception of Turkish language teachers' towards developing creative thinking skills was examined. The aim of the study is to determine the extent to which Turkish language teachers have self-efficacy in developing their students' creative thinking skills. This study is a descriptive investigation.

In the study, the concepts related to creative thinking skills are described. Then Turkish language teachers' self-efficacy perception in developing creative thinking skills is examined through a questionnaire according to the gender and professional experience variables. The study results showed that the self-efficacy perception of Turkish language teachers towards developing creative thinking skills is good.

Keywords: Turkish teacher, creative, creative activities

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Her birey, doğuştan getirdiği yaratıcı düşünme potansiyeline sahiptir. Zamanla potansiyeli gelişir ya da körelir. Var olan yaratıcı düşünme potansiyelini korumada ve geliştirmede üzerine en çok görev düşen ilk alan belki de eğitimidir. Bu anlamda eğitim dünyasına bireyin ilk adımlarını atmasıyla birlikte doğuştan getirdiği yaratıcı düşünme potansiyelinin korunması geliştirilmesi için çaba harcanmalıdır. Yaratıcı düşünme becerisine yönelik birçok tartışma bulunmaktadır. Toplumumuza göre yaratıcılık; sadece belli olanlarda ortaya çıkan bir üst düzey düşünme becerisi, ortalamanın üstünde zeka gerektiren bir beceri, hiç emek harcamadan kendiliğinden gelişim gösteren bir yanımız ya da zihinsel dengesizlik olarak betimlenebilir. Alandaki yanlışların giderilmesi ve daha fazla bilgi edinilmesini sağlanarak var olan yaratıcı düşünme potansiyelinin gelişmesine katkı sağlanabilir.

Yeşilyurt (2020) yaratıcılığın aşamalarını; Hazırlık (keşif), kuluçka (oyun), içe doğuş (yaratıcılık-aydınlanma) ve değerlendirme (sonuçları doğrulama-çözüm getirme) olarak ifade etmiştir.

Yaratıcı düşünme becerisini okullarda kazandıracak olan öğretmenlerimizin sahip olduğu öz yeterlik algısı önem kazanır. Türkçe öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlikler ve donanım kendilerine ilişkin öz yeterlik algılarını etkiler. Öğretim sürecinde üst düzey düşünme becerileri kazandırılırken, algı düzey düzeyleri bağımsız değişken olarak değerlendirilebilir. Araştırmada bu nedenle, Türkçe öğretmenlerinin öz yeterlik algı düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Birey, öz yeterlik inancını yetenekleri doğrultusunda çaba harcayarak olumlu hale dönüştürebilir (Bandura,1994).

1.2. Amaç ve Önem

Yaratıcı düşünme beceri ve tekniklerini geliştirme, bireyin uzman kişilerin düşünme alışkanlıklarını ve becerilerini öğrenmesi ve uygulama yapılmasına fırsat verilmesi ile mümkün kılınabilir. Tezin temel amacı iki soruya yanıt bulacaktır; Türkçe

öğretmenleri, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamakta mıdır? Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerileri geliştirme öz yeterlik algıları hangi düzeydedir?

Toplumda mevcut problemlere yönelik yaratıcı fikirler ortaya koyabilen bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Düşünme becerileri süreçleri incelendiğinde, ortak nokta; fikrin ortaya çıkması, yaratılması, yeni bakış açısı ile bir şeyin keşfi, yeni durumun oluşması olarak ifade edilebilir. Özellikle problem durumunda, karar verme anında sorunu çözecek ve en uygun seçeneği bulma yaratıcı düşünme becerisinin işlevselliğine bağlıdır. Bilim, sanat, eğitim, sağlık vb. alanlarda yapılan öncü çalışmaların, icatların, fikirlerin, özetle topluma yönelik hizmet çalışmalarının temelinde yaratıcı düşünme becerisi önemli rol oynamaktadır.

Türkçe öğretmenlerine yönelik çalışmanın anlamlı ve yararlı olacağı varsayılmıştır. Araştırmayla öğretmenlerin yaratıcı düşünme becerisi geliştirmede kendilerini eksik hissettikleri noktalar, alt alanlar saptanarak bunları geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Alan yazınında beceri geliştirmeye yönelik öz yeterlik algısı konusunda sınırlı sayıda çalışma olduğundan araştırmanın yenilik ve özgünlük taşıdığı düşünülmektedir. Çalışma, öğretmen ve öğretmen adaylarına yöneliktir. Edinilen bulgular Türkçe öğretmenlerine seminer çalışmaları sırasında paylaşılabilir. Eksiklerin giderilmesi konusunda bilimsel çalışmalara katkı sunabilir.

1.3.Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri

Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Öz Yeterlik Algısı Nasıldır? Olarak ifade edilirken alt problemler;

1. Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmesinde cinsiyete göre;
 - a) Yaratıcılıkla ilgili görüşleri ve engelleyen faktörler arasında istatistiksel anlamlı fark var mıdır?
 - b) Öğretim uygulamalarıyla ilgili görüşleri ve etkinlikler arasında istatistiksel anlamlı fark var mıdır?
2. Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmesinde mesleki kıdemlerine göre;

- a) Yaratıcılıkla ilgili görüşleri ile engelleyen faktörler arasında istatistiksel anlamlı fark var mıdır?
- b) Öğretim uygulamalarıyla ilgili görüşleri ile etkinlikler arasında istatistiksel anlamlı fark var mıdır? Olarak belirlenmiştir.

1.4.Sınırlıklar

Bu tezin sınırlılıkları şu şekildedir;

1. Çalışma Aydın ilinde 2021-2022 öğretim yılında görev yapan Türkçe öğretmenleriyle,
2. Anket verilerine verilen yanıtlarla sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ölçme aracındaki maddeleri, samimi olarak cevaplandırıdıkları kabul edilmektedir.

1.6. Tanımlar

Yaratma: Yaratıcılık kavramı hem bilim hem de sanatsal alanlarında söz konusu olan yaratma yeteneğini içerir. En geniş anlamıyla yaratma yeteneği, az çok bir amaca yönelik, yeni ve orijinal fikirler, ürünler, bileşimler ortaya koyabilme kapasitesidir (Samurçay, 1983).

Öz yeterlik: Özyeterlik inancı, bireyin konulan hedeflere ulaşabilmek için gereken davranışları belirleyebilme ve gerçekleştirebilme yönünde kişisel yeterliklerine yönelik inancını tanımlar (Kaleli, 2016).

Yaratıcı düşünme: Düşünülme yeni düşünme, özgün ürün üretme, keşifte bulunma olarak tanımlanabilir (Torrance, 1972).

Beceri: Kişinin yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği; maharet (TDK, 2022)

Öz Yeterlik Algısı: Bireylerin gelecek yıllarda yaşayacağı zor yaşantıları aşabilmeleri için ne derece başarılı olabileceğine ilişkin kendi hakkındaki yargısı ve inancıdır (Senemoğlu, 2004).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Yaratıcı Düşünme Becerisi

Ülkemizde uzun yıllar kullanılan davranışçı eğitim anlayışı yerini 2006 yılından itibaren yapılandırmacı eğitim anlayışına bırakmıştır. Yeni anlayışla birlikte tüm öğretim programlarında yeterlikler başlığı altında üst düzey düşünme becerilerine ayrıntılı olarak yer verilmeye başlanmıştır. Türkçe öğretim programında; eleştirel düşünme, meta bilişsel ve yaratıcı düşünme gibi üst düzey becerilere yer verilmiştir. Kazandırılması gereken beceriler arasında doğuştan edinilen yaratıcı düşünme becerisi de yer almaktadır. Yaratıcı düşünme becerisinin zaman içerisinde gelişmesi ya da körelmesi mümkündür. Ailede, okulda, iş hayatında ya da gizil olarak gelişimi mümkün olduğu gibi körelmesi de mümkündür. Yaratıcı düşünme konusunda alanda yer edinmiş olan Torrance (1993) yaratıcılığı şöyle tanımlamıştır; Sıkıntıları ve ortaya çıkan problemleri, tamamlanması gereken eksik kalan boşluk yaratmış yanları, çarpık olan şeyleri hissetme ve bunlar doğrultusunda tahminler oluşturarak hipotezler kurup sınama ve test edilmiş hipotezleri revize ederek sonuçlandırmadır.

Yaratıcı ürün için “yenilik” ve “uygunluk” unsurlarının gerekli olduğu, zekâ gibi yaratıcılığın da her insanda bir miktar bulunduğu ve her bireyin yaratıcılık düzeyinin değişen derecelerde geliştirilebileceği vurgulanmaktadır (Sternberg ve Lubart, 1995; Beetlestone, 1998).

Yaratıcı düşünme becerisi süreç içerir. Sürecin ürünü olarak özgün fikirler, eserler ortaya koyma olarak ele alınmıştır. John Preeman’a ise “yaratıcılık; Dünyada henüz olmayan yeni ürün ve fikirler oluşturabilmektir” (Akt. Noyanalpan, 1993). Yaratıcı düşünceler üretebilmek için, çok yönlü bakış açısının ve ıraksak düşünme becerisinin yerleşmesi gerekir. Yer edinmiş olan kalıp düşüncelerle ve yakınsak düşünmeyle yaratıcılığın gelişmesi mümkün değildir. Yakınsak düşünmeye sahip olmak orijinal fikirler üretmeyi, farklı ilişkiler oluşturmayı engeller. Tek düze fikirler, kısa yoldan ulaşılabilen en basit olasılık üzerinde durulur. Öğrencilere verilen tek bir

seçenek, çözüm, yol ya da doğru vardır. Bu kısıtlanmış ürünler yakınsak düşünmenin sonucunda ortaya çıkan ürünlerdir (Sungur, 1997).

Davaslıgil (1994)'de yaratıcılığı; Sadece belli bir grubun sahip olabildiği karşımıza az çıkan üst düzey bir yetenek değildir. Aksine her bireyin doğuştan getirdiği gelişmeye açık bilişsel bir beceri olarak kabul edilmek olarak tanımlar.

Aynı anlamı karşılamasa da yaratıcılık bazen yaratıcı düşünme becerisi olarak karşımıza çıkar. Çünkü birbiri yerine kullanılan, karıştırılan iki kavramdır. Yaratıcı düşünme genellikle zihinsel etkinlikleri kapsar. Yaratıcılık ise hem zihinsel hem de ortaya çıkan davranışa dayalı etkinlikleri akla getirmektedir (Demirel, 2005).

Orijinal düşünme; farklı çözümler arayan, var olan problemlere özgün çözümler getirebilen yeni düşüncelerin meydana çıkmasına olanak tanıyan bir bilişsel düşünme biçimidir (Hançerlioğlu 2000).

Farklı fikirler orijinal eserler, yeni çözümler, değişik ilişkilerin kurulduğu yollar kısaca bireyin sahip olduğu yaratıcı düşünme becerisi tarih boyunca tüm toplumların ilgi odağı olmuş ve dikkati çekmeyi başarmıştır. Fakat toplumlar uzun yıllar boyunca yaratıcı düşünme becerisine yalnız insana verilmiş olan üstün yetenekli bireyde bulunan entelektüel ürün ve az rastlanılan bir süreç olarak görülmüştür. Günümüzde ise özgün fikirler üretebilme becerisi olarak görülen yaratıcılık kavramı üzerine odaklanılmış elde edilen bulgular sonucunda bu kalıplaşmış fikirlerin değişmesini sağlayarak her bireyin az ya da çok yaratıcı düşünme becerisine sahip olabileceğini ortaya çıkarmıştır (Arioğlu, 1999).

2.1.1. Yaratıcılık Nedir?

Yaratıcılık; Torrance'a göre problemlere, yetersizliklere, bilgi eksikliğine, mevcut olmayan elemanlara, uyumsuzluklara karşı duyarlı olma, güçlükleri tespit etme, çözümler arama, tahminler yapma ve eksikliklerle ilgili olarak hipotezler kurma ya da hipotezleri değiştirme, çözüm yollarından birini seçme ve deneme, yeniden deneme, daha sonra da sonuçları ortaya koyma sürecidir (Yıldız vd., 2003).

Yaratıcılık; yeni bir fikrin bir amaca yönelik özgün bir şekilde yaratılması ve zamanla işlenmesi olarak ele alınmıştır (Gander ve Gardiner, 2004)

Güleryüz ise yaratıcılığı şöyle tanımlamıştır; bireylerin öğrenme süreçleri sonucunda edindikleri öğrenmeleri birbiriyle karşılaştırıp ilişkilendiren bir soruna

orijinal çözümler üretebilmesi; ulaşılan bu çözüm ve ilişkilerin kullanılarak ortaya özgün bir fikir ya da ürün getirebilme olarak açıklama (Güleryüz, 2000).

Isenberg ve Jalongo (1993) yaratıcılığı, önceki deneyimleri sentezleyerek, uyarıcılara (kavramlara, fikirlere, eserlere, insanlara,) tepkide bulunarak ve özel bir sentezde bulunmayı yeni bir birleşim yaratmayı kapsayan fikir ve tepkide bulunma süreci olarak tanımlamışlardır.

Yaratıcı düşünme becerisinde önemli olan belli süreçleri bir araya getirerek bilişsel ürünlerde duyuşsal bilince ulaşma ve sentezlemedir. Bu boyutların herhangi birinde ya da fazlasında yeterli olan kişilerin, özgün ve farklı fikirlere, değişik ilişkiler kurarak orijinal çözümlere ulaşması beklenmektedir. Genel olarak, yetişkinlerde ve çocuklarda yaratıcılığı yordayan süreçler benzerdir. Çocukların yetişkinlere göre daha az bilgi birikimine sahip olması, daha az tecrübe edinmiş olmaları bununla birlikte yeterli bilgi birikimlerinin olmadığı görülmüştür. Çocuklar yaşları göz önüne alındığında, farklı ve orijinal fikirlere sahiptirler (Russ, 1996).

Yaratıcılığın üç temel yapı taşı vardır. Bunlardan biri, nesnelerin işlevine takılmadan birçok kullanım yerinin olduğunu sıralayabilmek olarak ifade edilen akıcılık, ikincisi, farklı ve daha önce karşılaşılmamış durumlar arasında rahatlıkla aktarım yapabilme olarak tanımlanan esneklik, son olarak alışılmış durumlardan fikirlerden ve eserlerden uzaklaşarak orijinal ürünler ortaya koyma olarak tanımlanan özgünlüktür (Torrance, 1972).

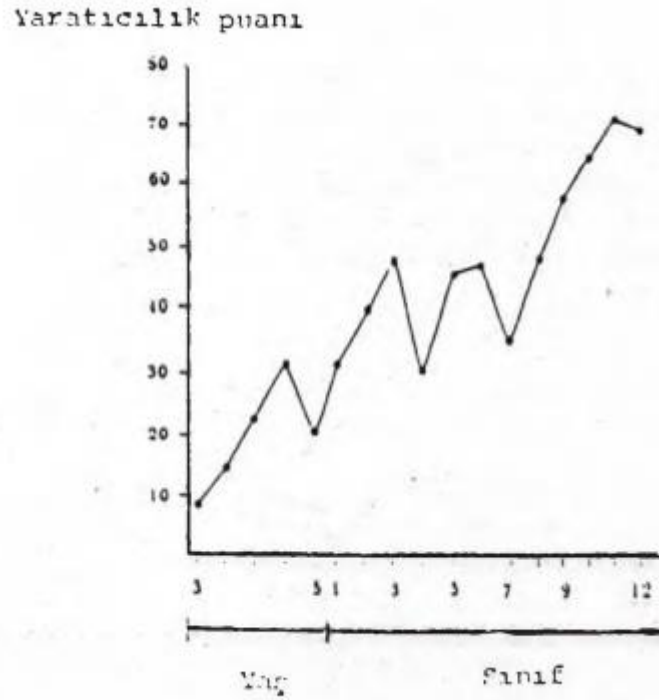
Yaratıcılık, tabuları yıkma, rutinden ayrılıp başkalarının yaşantılarına dahil olma, yıllar boyu empoze edilen düşünce ve duyguları yıkma, bilinenlerden yola çıkarak bilinmeyenlere doğru ilerleme ve yeni bir düşünme biçimi ortaya koyma, bir probleme alternatif çözüm önerileri getirme, başka durumlar sergilemeyi sağlayan yeni fikirler üretme, başkalarının kullandığı yoldan ayrılıp kendine ait bir yol ve düşünce biçimi belirleme, yeni fikirler meydana getirebilme, yeni bir ilişki oluşturabilme, bilinmeyen özgün bir yöntem geliştirebilme, toplumun faydalanabileceği, insanlığı ileri taşıyan bir alet veya araç geliştirebilme becerilerini sergileyebilmeyi içerir (Rıza, 2000).

2.1.2.Yaratıcılık Geliştirilebilir mi?

Konuyla ilgili yapılan araştırmalar ve kuramsal bilgiler, çocukların yaratıcılıklarında ve yaratıcı düşünmelerinde aile ve çevrenin ne kadar önemli olduğunu somut olarak ortaya koymaktadır. Bilinçli ebeveynler daha okul öncesi dönemde çocuklarına yaratıcı niteliklerini geliştirici uyarıcılar sunar, onların düşünce ve etkinliklerinde özgür olmalarını sağlar, saygı ve hoşgörüye dayalı aile ve çevresel bir ortam oluşturarak çocukların yaratıcılığa yönelik gizil güçlerini sergilemelerine veya ortaya çıkarmalarına yardımcı olurlar (Çeliköz, 2017).

Bireyin çevreyle etkileşimi sonucu yaratıcı düşünme becerisi daha çok gelişme gösterir. Davranışçı yaklaşım çevre ile olan ilişkinin ne kadar çok artarsa ve birey ne kadar çok uyarıcıya ulaşırsa sahip olduğu yaratıcı düşünme becerisinin bu ortamdan etkilenme seviyesinin artacağını belirtmiştir. Bilişsel gelişim kuramını benimseyenlere göreyse Piaget'in çalışmalarında belirttiği bilişsel gelişim adımları ile yaratıcı düşünme arasında benzer bir ilişki vardır. Bu yaklaşımı benimseyenlere göre yaratıcılık; eş veya zıt anlamlı olarak düşünceleri sınıflamada, düzenlemede akılcılık, olası sorunlara çözüm getirmede esneklik ve süreç sonunda ulaşılan özgünlük olarak tanımlanmıştır (Demirel,2010).

Torrance'in geliştirmiş olduğu Yaratıcı Düşünme Testini TYDT- (Torrance Test of Creative Thinking] kullanarak yaptığı incelemeler sonucunda, çocukların sahip olduğu yaratıcı düşünme becerisinin gelişiminde genellikle yaşla beraber artan, bazen de belli yaşlarda azalış gösteren bir gelişim grafiği olduğunu göstermiştir. (Bkz. Şekil 1).

Şekil 1: Torrance'ın çalışmalarındaki yaratıcı düşünme becerisinin gelişimini gösteren grafiği
(Urban, K. 1991)

2.1.3. Yaratıcılıkla İlgili Yanlış Anlaşılmalar

- Yaratıcılık belli alanlarda karşımıza çıkan bir beceridir. Genellikle sanat, edebiyat, müzik gibi estetik alanlarda karşımıza çıktığı konusunda genel bir görüş hakimdir. Yaratıcılık sadece belirtilen bu alanlara ait bir kavram değildir. Yaratıcılık kavramı her zaman her yerde yaşamın her alanında ve başka bilim dallarında da karşımıza çıkabilir.
- Yaratıcılık yüksek bilişsel kapasiteye sahip dahi olarak nitelendirilebilecek bireylerde karşılaşılan ve birbirinden değişik alanlarda yeteneğe sahip olunması gerektiği düşüncesine dayanan bu alandaki bir diğer yanılgıdır. Yaratıcılık üzerine yapılan araştırmalar göstermiştir ki üst düzey düşünme becerisine sahip olan bireylerin sanıldığı gibi her durumda yaratıcı düşünme becerisine sahip olmadığını göstermektedir.

- Yaratıcı düşünme becerisine sahip olan bireyler fazladan emek harcamadan da özgün ürünler ortaya çıkarabilir.
- Yaratıcılığın bir işin sonucunda aniden meydana geldiği, yaratıcılık için fazladan bir uğraşa gerek olmadığı düşüncesi de yaratıcılıkla ilgili başka bir yanılgıdır. Halbuki özgün bir ürün ortaya koyabilme, farklı fikirler oluşturabilmek için işe odaklanmaya emek harcamaya çabalamaya ihtiyaç vardır. Dünya tarihinin gelişimine bakıldığında bu fikir desteklenmektedir. Örneğin, elektrik lambası büyük çabalar sonucunda uygarlık tarihine kazandırılmış bir icattır.
- Uyuşturucu kullanımı yaratıcılığı artırır. Uyuşturucu özelliğe sahip herhangi bir maddenin kullanımının beyin işlevlerini esnettiği ve yaratıcı düşünme becerisinin bu koşullar sonucunda daha iyi performans meydana getirdiği ve gelişime daha açık olduğu kanısı yanlış anlaşılmalarda yer almaktadır. Yaratıcı düşünme becerisinin işlevlere takılmayan yeniliklere açık bir zihinde ve esnek bir ortamda geliştiği fikri doğru olmakla birlikte özgün bir fikir, orijinal bir ürün oluşturabilmek için o an beynimizin sağlıklı bir şekilde bilişsel fonksiyonlarının düzgün ve kontrollü çalışması gerektiği inkâr edilemez bir gerçektir. Uyuşturucu maddeler beynin bu sistemli ve sağlıklı çalışma şeklini engelleyen bir faktördür (Fisher, 1995; Ruggiero, 1988; Akt: Doğanay, 2012)

2.1.4. Düşünme Nedir?

Düşünmenin özü yaratmaktır. “Düşünüyorum öyleyse varım” diyerek düşünmeyi insan olmanın ön koşulu olarak gören Descartes’in ve Aristo’nun yanında; Locke düşünmeyi ruhun kendini dinleyerek kendi yaptıkları hakkında bilgi edinmesi olarak görür. Bu bakımdan, bilişsel süreçlerimizin sonucunda, kalıplaşmış olan fikirlerin dışında, bildiğimiz yollardan ayrılarak, yeni ve orijinal ürünler yaratıp bireyin etrafını değiştirebilmesi olarak görülebilir (Saracaloğlu vd., 2014).

Düşünme yetisinin ortak yanları;

- Bilgiyi farklı bakış açılarıyla doğru şekilde kullanma,

- Ortaya çıkan fikirlerin net, açık ve öz bir şekilde ifade etme,
- Ulaşılan sonuçların akıl yoluyla geçerli ya da geçersiz olarak ayırt etme,
- İstenilen düzeyde açık olmayan ve anlaşılmayan ortaklıkların farklılıkların bilincinde olma,
- Sahip olma ve kazanma arasındaki farkı anlama,
- Sorunların çözümünde başvurulabilecek değişik yolların olduğunu kabul etme,
- Bir fikir ortaya atma, dayanaklar sunma ve sonuca ulaşma arasındaki farklılıkların bilincinde olma,
- Benimsenen fikrin etik farklılıklarının, doğruluk veya yanlışlığını ayırt etme,
- Bir düşünceyi çarpıtmadan fazladan ekleme yapmadan ya da genellemelere başvurmadan değişik düşünceleri sergileme (Nickerson 1988; Romano 1992).

2.2. Yaratıcı Düşünmenin Önemi

Dünyanın küreselleşmesiyle ve teknolojik gelişmelerle birlikte bilgiye erişim hızlanmıştır. Birçok alana ulaşma, oluşturma, tasarlama gibi faaliyetler kolaylıkla yapılmaya başlamıştır. Fakat zamanla tekdüze bir yaratma aynılaşma meydana gelmiştir. Dünyada tüketim ön plana çıkmış ve yeni bir şey yaratma tüketmenin gölgesinde kalmıştır. Esasici eğitim anlayışından yapılandırmacı eğitim anlayışına geçince üst düzey düşünme becerilerine eğitimde verilen önem artmıştır. Böylece okullarda üreten, sorgulayan bireyler yetiştirme ön plana çıkmıştır. Hayal gücü, yaratıcılığın en büyük kaynağıdır. Hayal gücü, olabilecek ya da meydana gelebilecek şeyleri yaratırken, fantezi, var olmayan ya da asla var olmayacak olan şeylere yatırım yapar (Annarella, 1999).

2.3. Yaratıcı Düşünme Aşamaları

Yaratıcı Düşünme birdenbire gerçekleşmez. Belli aşamalardan geçer. Graham Wallace yaratıcılığı dört aşamalı bir modelle ifade etmiştir. Bu modelin aşamaları şöyledir; Hazırlık, kuluçka, aydınlanma, gerçekleştirme-doğrulama.

Hazırlık

Soruna yönelik hipotezlerin kurulduğu, eldeki verilerin gözden geçirildiği, sonuca yönelik gerekli olan incelemelerin yapıldığı bir aşamadır (Davis, Rimm ve Siegle, 2013)

Öncelikle sorunlar belirlenir. Bu sorunlara yönelik arayışlar başlar. Bireyin psikolojisi uygun duruma gelir. Çözüme ulaşabilmek için motivasyon artar ve soruna odaklanıp emek harcamaya başlanır. Bu süreç, sorunun niteliğine veya bireyin çabasına bağlı olarak farklı sürelerde tamamlanabilir (Demirkale, 2015).

Kuluçka

Soruna odaklanmaktan vazgeçilir ve odak noktası farklı yerlere dağılır. Elde edilen veriler bir süreliğine beklemeye alınır ve beynimizde bilişsel süreç işlemeye hazırlanır. Sorunla ilgili düşünceler derinleşir, bilinçaltında sınıflama inceleme değerlendirme karşılaştırma gibi bilişsel işlemler çalışmaya devam eder. Zihinde görüntüler oluşmaya ve duyarlar uyarıcıları aktif olarak algılamaya devam etmektedir (Demirkale, 2015).

Aydınlanma

Sorunla ilgili düşünceler tekrar gün yüzüne çıkar. Birey hiç beklenmedik bir anda aniden çözüme ulaşır. Aydınlanma, çoğunlukla yaratıcı düşünme becerisine sahip olan ve sorununa çözüm arayan bu bireyin zihninde birdenbire belirir. Birey çözüme yönelik bir iç görü kazanmış olur. Aydınlanma aşamasından sonra beyin çözümü devreye sokmaya başlar (Üstündağ, 2005).

Gerçekleştirme-Doğrulama (Üretme):

Bu aşamada çözüm uygun bulunduysa gerekli genellemeler yapılır. Çözüm uygulamaya alınır (San, 2008). Yaratmaya yönelik her davranışta düşüncede değişiklikler oluşabilir.

Bu aşamalar zihnimizde belli bir dizi işlemlere tabi tutulur. Bu aşamalar şekil 2 de sunulmuştur (Demirkale, 2015).

Şekil 2. Yaratıcı Düşünme Becerisinin Zihindeki işlemleri

2.4. Yaratıcı Kişinin Özellikleri

Yaratıcı düşünme becerisine sahip bireylerin ne gibi özellikler taşıdıkları hep merak edilmiştir. Bu soru doğrultusunda yapılan çalışmada yaratıcı bireylerin çoğunlukla yeniliklere açık olduğu ve deneyimlemekten kaçmadıkları görülmüştür. Hata yapmaları deneyimlerine engel olmaz. Farklı daha önce bilinmeyen yaşantılara açıktırlar. Yaratıcı düşünme becerisine sahip olan bireylerin özellikleriyle ilgili (Mackinnon,1962) önderliğinde yapılan bir araştırmada yaratıcı düşünme becerisine sahip kişilerin, hayal gücüne değer verdikleri, yalnız olmayı sevdikleri, özgürlüklerine önem verdikleri, ait oldukları toplumun tabularına, çevresindeki insanların isteklerine göre şekillenmedikleri ve toplum tarafından kurulabilecek baskılarına değer vermedikleri gözlenmiştir. Yaratıcı bireyler yeni ve orijinal ürünler elde edebilmek için karşılına çıkabilecek tüm zorluklara boyun eğmeden çalışmaya devam ederler (Açıkgöz, 1996).

(Torrance,1995) yaratıcı kişilerin özelliklerini şu şekilde vermiştir;

- Kendilerine olan güvenleri, inançları tamdır ve toplumun baskısından kolay etkilenmeyen,
- Karşılaştıkları sorunlar karşısında cesaretli davranan,
- Hayal kurmayı seven,
- Yüksek bir enerjiye sahip olan,
- Çevrelerinde olup bitenlere karşı merak duyan,
- Kendilerini motive edebilen,
- Sorunlar karşısında yapıcı davranabilen,
- Çalışkan ve değişik yaşantılara, fikirlere açık bireylerdir.

Torrance'a (1962) göre, yaratıcı düşünme becerisine sahip olan kişileri diğer kişilerden ayıran özellikleri arasında kendilerinin ve başkalarının bilincinde olmaları, cesur bir duruş sergilemekten korkmamaları, kararlılıklarını sürdürmeleri, duygusal olmaları, çevresine karşı merak duymaları, dış uyarıcılara ve çevrelerindeki kişilerin de fikirlerine önemsemeleri gibi bazı özellikleri vardır.

Yaratıcı bir kişiliğe sahip olan bireylerin özelliklerinden biri çevrelerinde olup biten olaylara karşı, yaşadıkları çevreye, doğaya, içinde yaşadığı toplumun sahip olduğu inançlara, duygulara, yaşamın kendilerine sunduğu tecrübelerle karşı duyarlı olmalarıdır. Alan yazındaki bulgular sonucunda bir düşüncüyü, durumu analiz edebilen ayrıntılandıran çocuklardaysa duygusal yönden olaylara bakabilme yetisinin daha gelişmiş olduğu görülmüştür (Argun ,2012).

Bir araştırmada yaratıcılığı yüksek olan 100 bireyle çalışmanın sonucunda yaratıcı düşünme becerisine sahip olan bireylerin özellikleri şu şekilde sıralanmıştır;

- 1- Yüksek bir enerjiye sahip olan buna rağmen çoğunlukla sessiz ve sakin bir duruşa sahip olan,
- 2- Yoğun çalışabilen buna rağmen kendilerine dinlenme ve rahatlama için vakit ayırabilen,
- 3- Akıllı olan ve bulunduğu çevreye göre farklı bakış açılarıyla yaklaşabilecek potansiyeline sahip olan,
- 4- Eğlenceli ve disiplinli olan,

- 5- Sahip oldukları hayal güçleriyle ait oldukları çevre ve dış dünya arasında denge oluşturabilen,
- 6- Yerine göre İçedönük yerine göre dışadönüklük olan ve bunu uygun durumlarda kullanabilen,
- 7- Başarılarıyla gurur duyarken mütevazı bir duruş sergileyebilen,
- 8- Cinsiyet farklılığının oluşturduğu kalıplaşmış yanlış inançlardan etkilenmeyen ve duruma göre erkeksi veya kadınsı bir kişilik yansıtabilen,
- 9- Çoğunlukla tek başlarına asi bir duruşları vardır, çünkü aktif bir yaratıcı kişilik özelliğine sahip olabilmek için etki alanını benimsemiş olması gerekir. Doğal olarak yaratıcı diyebileceğimiz bireyler geleneksel olmalarının yanı sıra asi de olabilen,
- 10- Üstlendikleri görevlere büyük bir tutkuyla bağlı olan buna rağmen tarafsız bir şekilde değerlendirmede bulunabilen,
- 11- Yaratıcılık gerektirecek süreçlerde hem sıkıntıyı hem eğlenceyi bir arada yaşayabilen kişilerdir (Chikszentmihalyi ,1997).

2.5.Yaratıcı Düşünme Becerisini Engelleyen Etmenler

Yaratıcı bireylerin varlığı o toplumun gelişmesine ve kalkınmasına katkı sağlar. Bu nedenle toplumda yaratıcı bireylerin yetişmesi ve doğuştan getirilen becerinin korunması gereklidir. Her toplum bünyesinde üst düzey düşünebilen bireylere ihtiyaç duyar (Işık ve Saygılı, 2015).

Yaratıcı düşünme yoluyla öğretim yapılabilmesi için öğretmenlerin en fazla şikayetçi olduğu sorun donanım ve materyal eksiliğidir. Okullarımızda yeteri kadar donanım ve materyal olmadığı bir gerçektir ama yaratıcılık öncelikle zihinde başlar. Öğretmenlerimizde zihinlerini yaratıcı eğitim nasıl düzenleyebilirim diye zorlamaları durumunda donanım ve materyaller kendiliğinden oluşacaktır. Her ders için uygun olan yaratıcı öğrenme yolu zihin ve çevre şartlarının zorlanması, sınırlarının aşılması ile gerçekleşir. Hayatın her noktasına inen yaratıcı düşünme eğitimle birleştiği zaman daha da anlam kazanmaktadır. Eğitim bireyin yaratıcı düşünme yollarına ulaşmasını sağlamaktadır. Bireye yaratıcı düşünme tekniklerini öğreten eğitim kişinin kendini gerçekleştirmesine yardım edecektir. Okullarımızda eğitim faaliyetini devam ettiren

öğretmelerimiz, yaratıcı düşünme öğrenme yollarını öğrencilerimize kazandırarak, yeni buluşlara, yeni keşiflere öğrencilerimizin ulaşmasını sağlayacaktır. Bu düşünceler doğrultusunda alan yazına bakıldığında yaratıcı düşünme becerisini engelleyen çeşitli nedenler olduğu görülmüştür.

Çocukların bulunduğu ortamlarda onlara karşı sürekli yorum yapmak, eleştirmek, gözetim altında tutmak, değerlendirmek, bir durum karşısında hissettikleri duyguları göz ardı etmek yaratıcılığı engeller. Duruma uygun olmayan bir övgüyle veya ödülle yaratıcı buluşlarda bulunmaktan alıkoymak, çocukları birbirleriyle kıyaslamak, gereksiz bir yarışa sokmak, keşfetmelerine fırsat vermeden her konuda ne yapılacağını söylemek, gereksiz yere överek ya da ödüllendirerek onları daha yaratıcı buluşlardan yoksun bırakmak, çocukları birbiriyle yarıştırmak, onları denetim altına almak ve her şeyi nasıl yapacaklarını söylemek, alternatifi olmayan tek bir yol sunmak, çocukları özgün ürünler sunmaktan mahrum bırakır (Üstündağ, 2011).

Bireylerin sahip oldukları yaratıcı düşünme becerisi kaliteli bir yaşantısıyla geliştirilebilir. Fakat bu gelişimi zorlaştıran çeşitli engeller vardır (Dikici, 2001). Bu engeller;

- Duygusal
- Kültürel
- Öğrenilen
- Algılama
- Yüklü program engelleri şeklinde sınıflandırmıştır (Rıza,2004).

1) Duygusal Engeller: Bireyin hatalı bir davranış sonucunda ayıplanacağına suçlanacağına olan inancı yaratıcı düşüncelerin çevreyle paylaşılmasını ya da uygulamaya koyulmasını engeller. İçinde yaşanan toplumun birey üzerinde kuracağı baskı da olumsuz etmenlerden biridir. Bireyin edinmiş olduğu olumsuz tecrübeler dışlanma, ayıplanma, hata yapma korkusundan dolayı harekete geçmeyi ve orijinal fikirler üretmeyi engeller (Rıza,2004).

Yaratıcı düşünme becerisini engelleyebilecek etmenlerinin bazıları şunlardır;

- Uyarıcıların, araçların eldeki materyallerin amaçları dışında kullanılmasına işlevlerinin genişletilmesine izin verilmemesi,
- Çocukları yetiştirirken sürekli beğenmeme, kabul görmeme, onaylanmama gibi durumlarla karşı karşıya kalınması,
- Sorunların çözümünde tek bir yol olduğu fikrinin başka seçeneğin olmadığı fikrinin aşılması,
- Ezbere dayanan esasici eğitim anlayışı,
- Mükemmeliyetçi çocuklar yetiştirmek,
- Alışılmadık farklı fikirlerin ve ürünlerin tepkiyle karşılanması
- Başarısızlığa karşı hoşgörü gösterilmemesi (Argun, 2004).

2) Kültürel Engeller: Her toplum farklı kültürel değerlere, inançlara sahiptir. Bu farklılıklar bazen yaratıcı düşünme becerisine olumlu katkı sağlarken bazen olumsuz sonuçlar doğurabilir. Bazı toplumlar hayal kurmayı gereksiz görebilir. Oyun oynamanın çocuklara has bir davranış olduğunun düşünülmesi, yetişkin bireylerin oyunla hayalle ya da gereksiz işlerle uğraşmaması gerektiğine inanılması, yaratıcı düşünme becerisini engeller (Rıza,2004).

3) Öğrenilen Engeller: Bireyler bilgiyi farklı kaynaklardan edinebilir fakat zamanla birçok bilgi yaşantı ve öğrenme yoluyla sağlanır. Öğrenilen bilgiler günlük yaşamda düşünmeden yapma imkânı sunar. Düşünmeden yapılan bu otomatik davranışlar gün içinde bireye zaman kazandırır fakat bir yandan da orijinal fikirler özgün ürünler meydana getirecek zihinsel kurulumdan uzaklaştırır (Rıza, 2004).

4) Algılama Engelleri: İçinde yaşanılan toplum gayriihtiyari olarak bireylere o toplumun bakış açısını yükler. Toplumun gelenek ve görenekleri bireylere çeşitli yaşantılar sonucu yüklenir. İçinde yaşanılan toplum tarafından yüklenen bu bakış açısı bazen problemleri görmemizi engeller, çözümü zorlaştırır. Üretilen özgün fikirlerin geleneğe ters düşeceği düşünülür. Bu nedenle oluşturulan özgün fikirler hayata geçirilmeden silinmektedir (Rıza, 2004).

5) Yüklü Program Engelleri: Ülkemizde 2006 yılında esasici eğitim anlayışından yapılandırmacı eğitim anlayışına geçmiştir. Fakat programda belli aksaklıklar meydana gelmiştir. Örneğin, programlarındaki konuların fazlalığı, öğretmenlerin konuları yetiştirmeye çalışırken ki bireysel farklılıkları, çoklu zekayı göz ardı etmesi sebebiyle üst düzey düşüncelerin kazandırılmasında kalitesiz sınıf ortamının oluşmasına etki etmiştir. Öğretmenlerce ve yöneticilerce asıl amaç programın yetişmesi olarak algılanmaktadır. Sınıf mevcutlarının kalabalık olması, konuların yetiştirilmeye çalışılması, resmi işlerin sorumluluğu sınıf ortamında hedefe yönelik farklı etkinliklerin yapılmasını engellemiştir. Çünkü; zaman kaybı olarak görülmektedir (Rıza,2004).

6) Eğitsel engeller: Eğitim düzeyi yükseldiği ölçüde yaratıcılığın düzeyi de en üst noktaya kadar artış göstermekte, bundan daha ileriki bir formal eğitim başarıyı düşürmektedir. Yaşamları boyunca yanılma ve başarısızlığın tehlikelerini öğrendiklerinden, fazla eğitim almış insanlar daha az yaratıcı olurlar. Araştırma ve yaratıcılıkta yüzlerce kez hatta binlerce kez yanılma, bir kez başarı vardır (Sungur, 1997).

2.6. Yaratıcı Düşünmenin Gelişimini Kolaylaştıran Öğretmen Özellikleri

Öğretmenin sınıf içinde oluşturacağı ılıman iklim, öğrencilerine karşı sergilediği tutum, yanlışlar, hatalı davranışlar ve istenmeyen yaşantılar karşısında verdiği tepkiler öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerisini etkilemektedir. Hoşgörüyü yapılan geri dönüşler, öğrencilerin kendilerini daha rahat hissetmelerini ve sınıf içinde hata yapmaktan çekinmemelerini sağlamaktadır. Öğrenciler aktif ve girişken olabilmektedir. Yaratıcı düşünme, eğlenceli, özgür, keyifli ve mutlu olunan zaman baskısından uzak ortamlarda daha fazla gelişme gösterir. Öğretmen, baskıcı ve otoriter bir duruş sergilemediği bir sınıf ortamında öğrenciler rahat, güvenli, keyif aldıkları, demokratik bir sınıf ortamında özgün fikirler üretmeye başlamaktadır. Bu gibi durumlarda sınıftaki üst düzey beceri geliştirebilecek ortamın ve eğitimin devamlılığını sağlanmaktadır. Öğretmen, öğrencilerin farklı çözümlerini deneyebilecekleri ortamlar hazırlamalı, sunmalı, fırsat tanımalıdır (Özerbaş, 2011).

2.7.Yaratıcılığın Boyutları

Yaratıcı düşünmenin dört temel boyutu: akıcılık, esneklik, özgünlük ve ayrıntılamadır (Fisher, 1995; akt. Doğanay, 2002: 178; Dere, 2017).

1. **Akıcılık:** Zihnimizdeki bilgilerin gerek duyulunca hızlı bir şekilde kullanılmasıdır. Sorulan soruya cevap verebilme, fikir üretebilme, belleğin ihtiyaç anında hızlı, doğru ve akıcı şekilde kullanılmasının sonucudur. Akıcılık başka bir ifadeyle soruna hemen çözüm bulma ve birden fazla fikir oluşturabilmektir. Bir sözcükten aniden belleğin yardımıyla başka sözcükler oluşturulabilir. Örneğin meteoroloji sözcüğünden mit, mor, vb. gibi sözcükler hızlı bir şekilde üretilir.
2. **Esneklik:** Bir soruna çözüm ararken, tabuların yıkılıp, yerleşmiş basmakalıp çözüm yollarından vazgeçip bağımsız ve tarafsız düşünebilmektir. Bir soruna çok yönlü bakabilme çözüm geliştirebilme, değişik boyutlarını düşünme, farklı bir gözle soruna yaklaşma ve farklı alanlarda fikir üretebilme, bir sorunla karşı karşıya gelindiğinde zihindeki hazır kurulumdan uzaklaşıp özgür düşünebilmeyi ifade eder. Zihindeki hazır şablonlardan uzaklaşmama, esnek olamama yaratıcı düşünme çabasındaki birey için olumsuz bir faktördür.
3. **Özgünlük:** Bir soruna yeni daha önce düşünülmemiş kimsenin daha önce bulmadığı çözümler geliştirebilmektir. Bilinenden yola çıkarak bilinmeyene ulaşmak, alışılmadık çözüm yolları sunmak demektir. Bir sorun karşısında verilen cevap bir başkasının verdiği cevap ile aynıysa özgün bir çözümünden ya da üründen bahsetmek doğru değildir.
4. **Ayrıntılama:** Basit bir şekilde nitelendirilen uyarıcı geliştirmektir. Zenginleştirme, geliştirme, düşünmeyi derinleştirme, verileri toplama, sınıflandırma ve ayrıntılandırmayı gerektirir. Paylaşılacak olan fikrin detaylarının verilmesini içerir. Bir sorunun, materyalin, düşüncenin en küçük noktasına kadar analizini yapıp ayrıntılara varmayı ve değerlendirmeyi ifade eder. Ayrıntılama,

benzerlikleri farklılıkları bulup sıralama sınıflama değerlendirme genişletme gibi işlemleri yapmayı içerir.

2.8. Öz yeterlik

Öz yeterlik, gözlenebilen bir beceri olarak ele alınmaz. Bazı durumlarda bireyin sahip olduğu bilgi, yetenek, beceri ile neler yapabilirim sorusuna aradığı cevaptır. Bireyin belli durumlarla nasıl başa çıktığı, yeteneklerini veya becerilerini organize ederek bireyin kendisine ve yapabileceklerine karşı duyduğu inançtır. Öz-yeterlik inancı basit bir karar aracı değildir. Öz-yeterlik inancıyla vurgulanmak istenen bireyin kendisine karşı duyduğu ne yapabileceği kapasitesidir (Umaz,2010).

Birey bir sorunla karşılaştığında çözüm için ısrarcı oluyorsa bu öz yeterlik belirtisidir. Öz yeterlik, bireyin sorunlara farklı fikirlere durumlara gösterdiği bakış açısı ve oluşturduğu duygusal tepkilerdir. Öz yeterliği yüksek olan bireylerin problemler karşısında rahat, kendilerinden emin, sabırlı, mücadeleden kaçmayan, kişiler olduğu görülmüştür. Öz yeterliği düşük olan bireylerinse karşılaştıkları problemler karşısında kaygılarının arttığı, strese girdikleri ve çözümü olduğundan daha zor hale getirdiği görülmüştür. Sonuçta da öz yeterlik ile başarı seviyesi arasında bir paralellik olduğu aralarında pozitif yönde bir korelasyon olduğu ortaya çıkmıştır (Pajares, 2002).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örnekleme, veri toplama süreci ve analizi, araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği, araştırmacının rolüne ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni

Çalışma, anket tasarımının kullanıldığı nicel bir çalışmadır. Nicel araştırma, “değişkenlerin sayısal bir sistem kullanılarak ölçülmesi, bu ölçümlerin çeşitli istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmesi” olarak tanımlanmaktadır (Zedeck, 2014, s. 284). Creswell ve Creswell (2018) nicel araştırmaların deneysel, deneysel olmayan ve boylamsal tasarımlar gibi çeşitli araştırma tasarımlarını içerebileceğini açıklamıştır. Anket araştırması belirli bir durumu belirtmek için sayısal değerleri kullanır. Belirli kitlenin nüfusun eğilimleri, tutumları veya görüşleri olabilir. Esasında, niceliksel veriler genellikle bir anket veya psikolojik araç biçimindeki kapalı uçlu yanıtlardan oluşur. İstatistiksel yöntemler kullanarak mevcut alt problemleri veya hipotezleri test etmek amacıyla veri toplamak için iyi yapılandırılmış anketler kullanılır (Jacobsen, 2020). Araştırma verileri anket yoluyla 24.01.2023- 04.02. 2023 tarihleri arasında elde edilmiştir.

Araştırma da kolay örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Heavey'e (2019) göre kolay örnekleme, belirli bir zaman dilimi boyunca mevcut gruptan veri toplanmasından ve konu popülasyonunun tamamını temsil etmekten oluşan bir olasılıksız örnekleme biçimidir. Kolayda örnekleme yöntemi, veri analizi için en etkili yöntemdir ve araştırma çalışması sırasında evreni temsil etme niteliği sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak çalışmanın çeşitli sınırlamalar nedeniyle katılımcı popülasyonunun tamamı dahil edilmemiştir.

Araştırma, var olan bir durumu ortaya koymayı amaçladığı için betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeline uygun olarak desenlenmiştir. Betimsel araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008: 21). Araştırma

sürecinde elde edilen veriler istatistikî tekniklerle analiz edilerek bulgulara ulaşılmıştır.

3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar

Araştırma Aydın ilinde yürütülmüştür. Aydın’da 2022-2023 öğretim yılında 240 ortaokulda 457 kadın 302 erkek olmak üzere toplam 759 kişi Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Çalışma grubunun 211 kişiden oluşması evreninin yaklaşık %28’ine ulaşılması nedeniyle bulguların evreni temsil ettiği kabul edilebilir. Araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin (f=156, %73,9) kıdem dağılımları 1-5 yıl; (f=117, %75), 6-10 yıl; (f=18, %11,5), 11+ yıl; (f=21, %13,5), erkek öğretmenlerin ise; 1-5 yıl; (f=26, %47,3), 6-10 yıl; (f=12, %21,8), 11+ yıl; (f=17, %39) şeklinde olmuştur.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen “Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik öz yeterlik anketinden yararlanılarak toplanmıştır. Oluşturulan anket maddeleri öncelikle Milli Eğitim Bakanlığında çalışan Türkçe öğretmenlerine görüşlerine sunulmuştur. Anlaşılabilirlik düzeyi hakkında bilgi alınmış. Verilebilecek öneriler kaydedilmiştir. Daha sonra anket uzmanlara gönderilmiş, toplanan uzman görüşleri sonucunda anket maddelerinin sıralamasında değişiklik yapılmıştır. Ankete son hali verilmiş ve 211 katılımcıya ulaşılmıştır. Toplanan veriler SPSS programıyla analiz edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi, SPSS 29.0 programı ile yapılmıştır. Çalışma, betimsel bir özellik taşıdığından yüzde, frekans gibi betimleyici analizi içeren kay kareden, iki değişkenli sürekli verinin analizinde ise t-testinden, üç değişkenli sürekli veriden Anova testlerinden yararlanılmıştır.

3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Bir anketin geçerliliğini değerlendirirken araştırmacı, yanıtların araştırma teorisiyle ne ölçüde uyumlu olduğunu belirler (Vu & Cieri, 2015). Araştırmada kullanılan anketin geçerliliğine ilişkin uzman kanıtları kullanılmıştır. Güvenirlik

kapsamında iç tutarlık sayısı anketi oluşturan eşit aralıklı altı maddeden Cronbach's Alpha: $r=,604$ olarak hesaplanmıştır. Madde sayısı dikkate alındığında güvenirlik katsayısı yeterli olduğu kabul edilmiştir.

3.6. Araştırmacının Rolü

Tez sürecinde araştırmacı veri toplama ve analiz sürecinde herhangi bir düzeltme veya yorumlamada bulunmamıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik öz yeterlik algılarının ve uyguladıkları yöntemlere göre cinsiyet ve kıdem düzeyine göre karşılaştırılmasına yer verilmiştir. İstatistiksel çözümlemelerde, kay kare, bağımsız t testi ve Anova kullanılmış olup, etki büyüklükleri dikkate alınarak yorumlanmıştır.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 1

Cinsiyete Göre Yaratıcılıkla İlgili Görüşlerin Bağımsız t Testi Karşılaştırılması

Madde	Cinsiyet	N	X	Sx	df	t	p	Cohen's d
Yaratıcı düşünme becerimin gelişmiş olduğunu düşünüyorum.	Kadın	156	3,85	,634	209	-,847	,398	,611
	Erkek	55	3,93	,539				
Yaratıcı düşünme becerisiyle ilgili derinlemesine bilgi sahibiyim.	Kadın	156	3,22	,877	209	-1,974	,050	,861
	Erkek	55	3,49	,814				
Yaratıcılığın eğitimle geliştirilebileceğini düşünüyorum.	Kadın	156	4,31	,724	209	1,591	,113	,723
	Erkek	55	4,13	,721				

Yaratıcılıkla ilgili görüşler Türkçe öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında; “Yaratıcı düşünme becerisiyle ilgili derinlemesine bilgi sahibiyim.” maddesinde erkekler lehine, büyük etki düzeyinde fark gözlenmiştir ($t_{209}=-1,974$, $p=,05$, Cohen's $d=,861$). Bu durum erkek Türkçe öğretmenlerinin kıdem düzeylerinin daha fazla olmasından kaynaklanmış olabilir. Diğer “Yaratıcı düşünme becerimin gelişmiş olduğunu düşünüyorum” ve “Yaratıcılığın eğitimle geliştirilebileceğini düşünüyorum” maddelerinde anlamlı fark olmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 2*Cinsiyete Göre Yaratıcılığı Engelleyen Görüşlerin χ^2 Testi Karşılaştırılması*

Madde	Cinsiyet	Hayır		Evet		p	χ^2
		N	%	N	%		
Algılama farkındayım.	Kadın	59	67,8	97	78,2	,090	2,875
	Erkek	28	32,2	27	21,8		
Duygusal farkındayım.	Kadın	47	71,2	109	75,2	,543	,369
	Erkek	19	28,8	36	24,8		
Kültürel engellerin farkındayım.	Kadın	60	66,7	96	79,3	,038	4,301
	Erkek	30	33,3	25	20,7		
Öğrenilen farkındayım.	Kadın	154	74,0	2	66,7	,773	,083
	Erkek	54	26,0	1	33,3		

Yaratıcılığı engelleyen görüşler karşılaştırıldığında; kültürel engeller açısından kadın öğretmenler erkek öğretmenlerden daha yüksek oranda farkındalığa sahip oldukları anlaşılmıştır. Ergenliğe yeni giren veya ergenlik dönemindeki öğrencilerin kendini açma davranışını kadın öğretmenlere kolaylıkla göstermelerinden kaynaklanmış olabilir. Algılama, duygusal ve öğrenilen engeller oranlarında benzer görüşlere sahip oldukları anlaşılmıştır.

Tablo 3*Cinsiyete Göre Öğretim Uygulamaları İlgili Görüşlerin Bağımsız t Testi Karşılaştırılması*

Madde	Cinsiyet	N	X	Sx	df	t	p	Cohen's d
Öğrencilerin ders içerisinde basma kalıp soruların dışına çıkarak farklı türden sorular sormalarını desteklerim.	Kadın	156	4,60	,553	209	1,484	,139	,558
	Erkek	55	4,47	,573				
Öğrencilerin bireysel öğrenme süreçlerini desteklerim.	Kadın	156	4,46	,513	209	,524	,601	,527
	Erkek	55	4,42	,567				
Öğrenciler yanlış yaptıklarında hoşgörülü	Kadın	156	4,53	,561	209	,252	,801	,581
	Erkek	55	4,51	,635				

davranarak onlara kendi fikirlerini yeniden sunma imkanı tanırım.

Öğretim uygulamalarında cinsiyete göre anlamlı farklılık oluşturmamaktadır. Bu sonuçlar öğrenci açısından eşitlik ve adaletin sağlanması anlamına gelmektedir. Öğretmenin Türkçe yeterlikleri kazandırma konusunda bağımsız değişken oluşturmadığını düşünmesi eğitim sistemi açısından olumlu bir çıkarım olduğu düşünülebilir.

Tablo 4

Cinsiyete Göre Yaratıcılık Etkinlikleri χ^2 Testi Karşılaştırılması

Madde	Cinsiyet	Hayır		Evet		p	χ^2
		N	%	N	%		
Kısa cevaplı sorular sorarım.	Kadın	101	74,8	55	72,4	,698	,151
	Erkek	34	25,2	21	27,6		
Sözlü sorular sorarım.	Kadın	52	76,5	104	72,7	,563	,335
	Erkek	16	23,5	39	27,3		
Yazılı sorular sorarım.	Kadın	107	72,8	49	76,6	,556	,329
	Erkek	40	27,2	15	23,4		
Akvaryum tekniğini kullanırım.	Kadın	123	73,2	33	76,7	,638	,221
	Erkek	45	26,8	10	23,3		
Beyin fırtınası tekniğini kullanırım.	Kadın	28	71,8	128	74,4	,736	,114
	Erkek	11	28,2	44	25,6		
Konuşma halkası tekniğini kullanırım.	Kadın	87	71,9	69	76,7	,435	,608
	Erkek	34	28,1	21	23,3		
Münazara tekniğini kullanırım.	Kadın	68	70,8	88	76,5	,349	,879
	Erkek	28	29,2	27	23,5		
Scamper tekniğini kullanırım.	Kadın	143	73,0	13	86,7	,244	1,358
	Erkek	53	27,0	2	13,3		
Yaratıcı drama tekniğini kullanırım.	Kadın	65	67,7	91	79,1	,060	3,542
	Erkek	31	32,3	24	20,9		
Resim çizdiririm.	Kadın	68	70,8	88	76,5	,349	,879
	Erkek	28	29,2	27	23,5		

Slogan veya karikatür oluştururum.	Kadın	49	64,5	107	79,3	,019	5,516
	Erkek	27	35,5	28	20,7		
Metin yazdırırım.	Kadın	30	71,4	126	74,6	,679	,171
	Erkek	12	28,6	43	25,4		
Görsel afiş hazırlattırırım.	Kadın	54	68,4	102	77,3	,153	2,040
	Erkek	25	31,6	30	22,7		
Proje yöntemini kullandırırım.	Kadın	83	73,5	73	74,5	,864	,029
	Erkek	30	26,5	25	25,5		
Altı şapkalı düşünme tekniğini kullanırım.	Kadın	90	72,6	66	75,9	,593	,286
	Erkek	34	27,4	21	24,1		
Analoji/ Benzeşim kullanırım.	Kadın	99	75,0	57	72,2	,648	,208
	Erkek	33	25,0	22	27,8		
Simülasyon kullanırım.	Kadın	125	74,4	31	72,1	,758	,095
	Erkek	43	25,6	12	27,9		
Drama/rol oynama tekniğini kullanırım.	Kadın	51	68,0	105	77,2	,145	2,126
	Erkek	24	32,0	31	22,8		
Elves tekniğini kullanırım.	Kadın	139	73,5	17	77,3	,706	,142
	Erkek	50	26,5	5	22,7		
İstasyon tekniğini kullanırım.	Kadın	82	67,2	74	83,1	,009	6,779
	Erkek	40	32,8	15	16,9		
Örnek olay yöntemini kullanırım.	Kadın	69	71,1	87	76,3	,393	,730
	Erkek	28	28,9	27	23,7		
Bedensel (Kinestetik) çalışmalar	Kadın	85	70,8	71	78,0	,239	1,388
	Erkek	35	29,2	20	22,0		
Ailelerle iş birliği yaparım.	Kadın	83	74,1	73	73,7	,951	,004
	Erkek	29	25,9	26	26,3		
Kitap fuarlarına yönlendiririm.	Kadın	49	62,8	107	80,5	,005	7,930
	Erkek	29	37,2	26	19,5		
Müzelere yönlendiririm.	Kadın	85	70,2	71	78,9	,157	2,000
	Erkek	36	29,8	19	21,1		
Sinemaya yönlendiririm.	Kadın	79	68,7	77	80,2	,058	3,598
	Erkek	36	31,3	19	19,8		
Tiyatroya yönlendiririm.	Kadın	65	65,7	91	81,3	,010	6,630
	Erkek	34	34,3	21	18,8		
Sergileri kullanırım.	Kadın	106	70,7	50	82,0	,090	2,874
	Erkek	44	29,3	11	18,0		
Okul bloğunu kullanırım.	Kadın	127	73,8	29	74,4	,947	,004
	Erkek	45	26,2	10	25,6		

Panoları kullanırım.	Kadın	39	66,1	117	77,0	,106	2,607
	Erkek	20	33,9	35	23,0		
Bilim- sanat- kültür dergilerini kullanırım.	Kadın	93	71,5	63	77,8	,315	1,008
	Erkek	37	28,5	18	22,2		
Simülasyon kullanmalarını desteklerim.	Kadın	133	75,6	23	65,7	,225	1,471
	Erkek	43	24,4	12	34,3		
Dijital öykü oluşturmalarına yardımcı olurum.	Kadın	113	75,8	43	69,4	,328	,955
	Erkek	36	24,2	19	30,6		
Dijital prob. özgün fikirler üretmelerini teşvik ederim.	Kadın	110	73,3	46	75,4	,755	,097
	Erkek	40	26,7	15	24,6		
Anı kullanırım.	Kadın	54	68,4	102	77,3	,153	2,040
	Erkek	25	31,6	30	22,7		
Çizgi roman kullanırım.	Kadın	98	72,1	58	77,3	,404	,698
	Erkek	38	27,9	17	22,7		
Kurmaca metinler kullanırım.	Kadın	26	63,4	130	76,5	,087	2,922
	Erkek	15	36,6	40	23,5		
Şiir kitapları kullanırım.	Kadın	51	64,6	105	79,5	,016	5,761
	Erkek	28	35,4	27	20,5		

Yaratıcılığa yönelik yöneltilen öğretim etkinliklerinden; “Slogan veya karikatür oluştururum.”, “İstasyon tekniğini kullanırım.”, “Kitap fuarlarına yönlendiririm.”, “Tiyatroya yönlendiririm.”, “Şiir kitapları kullanırım.” Kadın Türkçe öğretmenlerince daha yüksek oranda tercih edilirken, diğer öğretim etkinliklerinin tercih edilmesinde cinsiyet önemli bir belirleyici olmadığı anlaşılmıştır. Kadın öğretmenler lehine anlamlı farklılık oluşturan etkinliklerin ağırlıklı olarak sanat etkinliklerini içermesi konuşma becerisine önemsemelerinden kaynaklanmış olabilir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 5

Kıdem Yılına Göre Yaratıcılıkla İlgili Görüşlerin Anova Testi Karşılaştırılması

Madde	Kıdem	N	x	Sx
Yaratıcı düşünme becerimin gelişmiş olduğunu düşünüyorum.	1- 5 yıl	143	3,91	,592
	6-10 yıl	30	3,70	,702
	11 + yıl	38	3,84	,594
Yaratıcı düşünme becerisiyle ilgili derinlemesine bilgi sahibiyim.	1- 5 yıl	143	3,30	,848
	6-10 yıl	30	3,33	,844

			11 + yıl	38	3,24	,971
Yaratıcılığın	eğitimle	geliştirilebileceğini	1- 5 yıl	143	4,27	,778
düşünüyorum.			6-10 yıl	30	4,23	,568
			11 + yıl	38	4,26	,644

Madde	Kareler toplamı	df	Kareler ortalaması	F	p	Eta-kare
Yaratıcı düşünme becerimin gelişmiş olduğunu düşünüyorum.	Gruplar 1,114	2	,557	1,501	,225	,014
	Grupiçi 77,171	208	,371			
	Toplam 78,284	210				
Yaratıcı becerisiyle derinlemesine sahibiyim.	Gruplar ,177	2	,088	,117	,890	,001
	Grupiçi 157,605	208	,758			
	Toplam 157,782	210				
Yaratıcılığın geliştirilebileceğini düşünüyorum.	Gruplar ,026	2	,013	,025	,976	,000
	Grupiçi 110,637	208	,532			
	Toplam 110,664	210				

Kıdem yılı değişkenine göre yaratıcılığa yönelik görüşler karşılaştırıldığında anlamlı fark gözlenmemiştir. Kıdem yılı arttıkça yaratıcılığa ilişkin görüşlerin farklılaşmaması öğretmenlerin benzer anlayışa sahip olmalarının göstergesidir. Bu durum aynı zamanda mezuniyet öncesi alınan eğitimlerin benzer olduğu, yıllara göre göre değişmediğinin sonucu olabilir.

Tablo 6

Kıdem Yılına Göre Yaratıcılığı Engelleyen Görüşlerin χ^2 Testi Karşılaştırılması

Madde		Kıdem yılı	Hayır		Evet		p	x ²
			N	%	N	%		
Algılama farkındayım.	engellerinin	1- 5 yıl	56	64,4	87	70,2	,544	1,217
		6-10 yıl	15	17,2	15	12,1		
		11 + yıl	16	18,4	22	17,7		
		1- 5 yıl	43	65,2	100	69,0	,857	,308

Duygusal engellerin farkındayım.	6-10 yıl	10	15,2	20	13,8		
	11 + yıl	13	19,7	25	17,2		
Kültürel engellerin farkındayım.	1- 5 yıl	62	68,9	81	66,9	,687	,751
	6-10 yıl	14	15,6	16	13,2		
	11 + yıl	14	15,6	24	19,8		
Öğrenilen engellerin farkındayım.	1- 5 yıl	141	68,7	2	66,7	,660	,830
	6-10 yıl	30	14,4	0	0		
	11 + yıl	37	17,8	1	33,3		

Kıdem yılına göre yaratıcılığa engel olan karşılaştırıldığında anlamlı fark gözlenmemiştir, bir diğer ifade ile öğretmenlerin benzer görüşte oldukları kabul edilebilir. Meslek içi dayanışma ve paylaşımlardan bu durum kaynaklanmış olabilir.

Tablo 7

Kıdem Yılına Göre Öğretim Uygulamaları İlgili Görüşlerin Anova Testi Karşılaştırılması

Madde	Kıdem	N	x	Sx
Öğrencilerin ders içerisinde basma kalıp soruların dışına çıkarak farklı türden sorular sormalarını desteklerim.	1- 5 yıl	143	4,60	,571
	6-10 yıl	30	4,47	,507
	11 + yıl	38	4,53	,557
Öğrencilerin bireysel öğrenme süreçlerini desteklerim.	1- 5 yıl	143	4,47	,541
	6-10 yıl	30	4,23	,430
	11 + yıl	38	4,55	,504
Öğrenciler yanlış yaptıklarında hoşgörülü davranarak onlara kendi fikirlerini yeniden sunma imkanı tanırım.	1- 5 yıl	143	4,51	,580
	6-10 yıl	30	4,50	,682
	11 + yıl	38	4,61	,495

Madde	Kareler toplamı	df	Kareler ortalaması	F	p	Eta-kare	Fark
Öğrencilerin ders Grupları arasında içerisinde basma arası kalıp soruların dışına Grup içi çıkarak farklı türden Toplam sorular sormalarını desteklerim.	,533	2	,267	,851	,429	,008	
Öğrencilerin bireysel Grupları arasında öğrenme süreçlerini Grup içi desteklerim. Toplam	1,858	2	,929	3,427	,034	,032	6-10<1-5 6-10<11+
Öğrenciler yanlış Grupları arasında yaptıklarında arası hoşgörülü davranarak Grup içi onlara kendi Toplam fikirlerini yeniden sunma imkanı tanırım.	,293	2	,147	,434	,648	,004	
	70,313	208	,338				
	70,607	210					

Öğretim uygulamaları açısından; “Öğrencilerin bireysel öğrenme süreçlerini desteklerim.” Maddesinde kıdem yılına göre karşılaştırıldığında ($F_{(2-208)} = 3,427$, $p < ,05$, eta kare=,032) 6-10 yıllık kıdeme sahip öğretmenler 1-5 ve 11+ yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre küçük etki büyüklüğünde destek verdiklerini ifade etmişlerdir. Diğer bir ifade ile yaklaşık %85 oranından destek belirtmişleridir. Etki büyüklüğünün küçük olması ortalamaların birbirine yakın olması, benzer görüşte olduklarının düşünülebileceğini çağrıştırmaktadır.

Tablo 8

Kıdem Yılına Göre Yaratıcılık Etkinlikleri χ^2 Testi Karşılaştırılması

Madde	Kıdem yılı	Hayır		Evet		p	χ^2
		N	%	N	%		
Kısa cevaplı sorular sorarım.	1- 5 yıl	91	67,4	52	68,4	,713	,676

	6-10 yıl	21	15,6	9	11,8		
	11 + yıl	23	17,0	15	19,7		
Sözlü sorular sorarım.	1- 5 yıl	40	58,8	103	72,0	,150	3,793
	6-10 yıl	13	19,1	17	11,9		
	11 + yıl	15	22,1	23	16,1		
Yazılı sorular sorarım.	1- 5 yıl	96	65,3	47	73,4	,029	7,066
	6-10 yıl	27	18,4	3	4,7		
	11 + yıl	24	16,3	14	21,9		
Akvaryum tekniğini kullanırım.	1- 5 yıl	109	64,9	34	79,1	,174	3,502
	6-10 yıl	27	16,1	3	7,0		
	11 + yıl	32	19,0	6	14,0		
Beyin fırtınası tekniğini kullanırım.	1- 5 yıl	26	66,7	117	68,0	,973	,055
	6-10 yıl	6	15,4	24	14,0		
	11 + yıl	7	17,9	31	18,0		
Konuşma halkası tekniğini kullanırım.	1- 5 yıl	81	66,9	62	68,9	,942	,120
	6-10 yıl	18	14,9	12	13,3		
	11 + yıl	22	18,2	16	17,8		
Münazara tekniğini kullanırım.	1- 5 yıl	64	66,7	79	68,7	,950	,102
	6-10 yıl	14	14,6	16	13,9		
	11 + yıl	18	18,8	20	17,4		
Scamper tekniğini kullanırım.	1- 5 yıl	132	67,3	11	73,3	,870	,279
	6-10 yıl	28	14,3	2	13,3		
	11 + yıl	36	18,4	2	13,3		
Yaratıcı drama tekniğini kullanırım.	1- 5 yıl	67	69,8	76	66,1	,473	1,499
	6-10 yıl	15	15,6	15	13,0		
	11 + yıl	14	14,6	24	20,9		
Resim çizdiririm.	1- 5 yıl	67	69,8	76	66,1	,576	1,103
	6-10 yıl	11	11,5	19	16,5		
	11 + yıl	18	18,8	20	17,4		
Slogan veya karikatür oluştururum.	1- 5 yıl	54	71,1	89	65,9	,700	,714
	6-10 yıl	9	11,8	21	15,6		
	11 + yıl	13	17,1	25	18,5		
Metin yazdırırım.	1- 5 yıl	29	69,0	114	67,5	,886	,241
	6-10 yıl	5	11,9	25	14,8		
	11 + yıl	8	19,0	30	17,8		
Görsel afiş hazırlattırırım.	1- 5 yıl	57	72,2	86	65,2	,539	1,236
	6-10 yıl	9	11,4	21	15,9		
	11 + yıl	13	16,5	25	18,9		

Proje yöntemini kullandırım.	1- 5 yıl	76	67,3	67	68,4	,703	,704
	6-10 yıl	18	15,9	12	12,2		
	11 + yıl	19	16,8	19	19,4		
Altı şapkalı düşünme tekniğini kullanırım.	1- 5 yıl	78	62,9	65	74,7	,193	3,286
	6-10 yıl	20	16,1	10	11,5		
	11 + yıl	26	21,0	12	13,8		
Analoji/ Benzeşim kullanırım.	1- 5 yıl	89	67,4	54	68,4	,990	,020
	6-10 yıl	19	14,4	11	13,9		
	11 + yıl	24	18,2	14	17,7		
Simülasyon kullanırım.	1- 5 yıl	112	66,7	31	72,1	,781	,493
	6-10 yıl	25	14,9	5	11,6		
	11 + yıl	31	18,5	7	16,3		
Drama/rol oynama tekniğini kullanırım.	1- 5 yıl	53	70,7	90	66,2	,750	,576
	6-10 yıl	9	12,0	21	15,4		
	11 + yıl	13	17,3	25	18,4		
Elves tekniğini kullanırım.	1- 5 yıl	126	66,7	17	77,3	,594	1,042
	6-10 yıl	28	14,8	2	9,1		
	11 + yıl	35	18,5	3	13,6		
İstasyon tekniğini kullanırım.	1- 5 yıl	77	63,1	66	74,2	,218	3,051
	6-10 yıl	19	15,6	11	12,4		
	11 + yıl	26	21,3	12	13,5		
Örnek olay yöntemini kullanırım.	1- 5 yıl	64	66,0	79	69,3	,856	,311
	6-10 yıl	15	15,5	15	13,2		
	11 + yıl	18	18,6	20	17,5		
Bedensel (Kinestetik) çalışmalar	1- 5 yıl	80	66,7	63	69,2	,092	4,764
	6-10 yıl	22	18,3	8	8,8		
	11 + yıl	18	15,0	20	22,0		
Ailelerle iş birliği yaparım.	1- 5 yıl	76	67,9	67	67,7	,312	2,329
	6-10 yıl	19	17,0	11	11,1		
	11 + yıl	17	15,2	21	21,2		
Kitap fuarlarına yönlendiririm.	1- 5 yıl	56	71,8	87	65,4	,510	1,345
	6-10 yıl	11	14,1	19	14,3		
	11 + yıl	11	14,1	27	20,3		
Müzelere yönlendiririm.	1- 5 yıl	76	62,8	67	74,4	,172	3,519
	6-10 yıl	21	17,4	9	10,0		
	11 + yıl	24	19,8	14	15,6		
Sinemaya yönlendiririm.	1- 5 yıl	74	64,3	69	71,9	,327	2,236
	6-10 yıl	20	17,4	10	10,4		

	11 + yıl	21	18,3	17	17,7		
Tiyatroya yönlendiririm.	1- 5 yıl	65	65,7	78	69,6	,011	9,005
	6-10 yıl	21	21,2	9	8,0		
	11 + yıl	13	13,1	25	22,3		
Sergileri kullanırım.	1- 5 yıl	96	64,0	47	77,0	,093	4,756
	6-10 yıl	26	17,3	4	6,6		
	11 + yıl	28	18,7	10	16,4		
Okul bloğunu kullanırım.	1- 5 yıl	115	66,9	28	71,8	,425	1,714
	6-10 yıl	27	15,7	3	7,7		
	11 + yıl	30	17,4	8	20,5		
Panoları kullanırım.	1- 5 yıl	40	67,8	103	67,8	,679	,775
	6-10 yıl	10	16,9	20	13,2		
	11 + yıl	9	15,3	29	19,1		
Bilim- sanat- kültür dergilerini kullanırım.	1- 5 yıl	84	64,6	59	72,8	,183	3,392
	6-10 yıl	23	17,7	7	8,6		
	11 + yıl	23	17,7	15	18,5		
Simülasyon kullanmalarını desteklerim.	1- 5 yıl	116	65,9	27	77,1	,108	4,445
	6-10 yıl	29	16,5	1	2,9		
	11 + yıl	31	17,6	7	20,0		
Dijital öykü oluşturmalarına yardımcı olurum.	1- 5 yıl	101	67,8	42	67,7	,122	4,203
	6-10 yıl	25	16,8	5	8,1		
	11 + yıl	23	15,4	15	24,2		
Dijital prob. özgün fikirler üretmelerini teşvik ederim.	1- 5 yıl	97	64,7	46	75,4	,048	6,090
	6-10 yıl	27	18,0	3	4,9		
	11 + yıl	26	17,3	12	19,7		
Anı kullanırım.	1- 5 yıl	59	74,7	84	63,6	,070	5,331
	6-10 yıl	12	15,2	18	13,6		
	11 + yıl	8	10,1	30	22,7		
Çizgi roman kullanırım.	1- 5 yıl	94	69,1	49	65,3	,386	1,906
	6-10 yıl	21	15,4	9	12,0		
	11 + yıl	21	15,4	17	22,7		
Kurmaca metinler kullanırım.	1- 5 yıl	28	68,3	115	67,6	,031	6,936
	6-10 yıl	10	24,4	20	11,8		
	11 + yıl	3	7,3	35	20,6		
Şiir kitapları kullanırım.	1- 5 yıl	51	64,6	92	69,7	,304	2,382
	6-10 yıl	15	19,0	15	11,4		
	11 + yıl	13	16,5	25	18,9		

Yaratıcığa yönelik etkinlikler mesleki kıdem değişkenine göre karşılaştırıldığında, “Yazılı sorular sorarım.”, “Tiyatroya yönlendiririm.”, “Dijital problemlere yönelik özgün fikirler üretmelerini teşvik ederim.”, “Kurmaca metinler kullanırım.” maddelerinde anlamlı farklılık gözlenmiştir, diğer maddelerde anlamlı fark gözlenmemiştir. Farklılığın olduğu maddelerde mesleğinin ilk yıllarında bulunan öğretmenlerin (1-5 yıl) kendilerinden kıdemli olan meslektaşlarına göre daha yüksek oranda etkinlikleri uyguladıklarını belirtmişlerdir. Tiyatroya yönlendirme dışındaki maddeler değişen teknoloji kullanımı ile açıklanabilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik öz yeterlik algılarının ne düzeyde olduğunu tespit etmek için 152 kadın ve 53 erkek öğretmen ile çalışılmıştır. Mesleki deneyim süresi dağılımı incelendiğinde 146' ı 1-5 yıl kıdem, 27' si 6-10 yıl kıdem, 32' si 11 yıl ve üzeri kıdem olmak üzere 205 Türkçe öğretmenine uygulanmıştır. Araştırmanın bu bölümünde uygulanan anketlerden elde edilen bulgulardan yola çıkılarak araştırmanın sonuçları tartışılmış ve tartışılan sonuçlara ilişkin öneriler sunulmuştur.

5.1. Tartışma

21. yüzyıl becerileri, geleneksel akademik becerilerden içerik temelli olmaması, çok işlevli, kesişen ve bağlamdan bağımsız olarak kabul edilebilmesi açısından farklılık göstermektedir. UNESCO, tüm eğitim türlerinin bu duruma katkıda bulunmadığına dikkat çekerek bunların sürdürülebilir bir kalkınmaya ulaşmak için gerekli olduğunu savunmaktadır. 21. yüzyıl becerileri genellikle üç alana ayrılır: (1) öğrenme ve inovasyon becerileri, (2) dijital okuryazarlık becerileri ve (3) günlük yaşamda ve mesleki kariyerde yardımcı olmaya ilişkin beceriler. Öğrenme ve yenilik kapsamına dahil edilen 21. yüzyıl becerilerinin 4'ü özellikle önem kazanır: eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim ve iş birliği (Contreras-Espinosa, ve Eguia-Gomez, 2022). Araştırmada Türkçe öğretmenlerinin yaratıcılığa ilişkin öz yeterliklerinin cinsiyete ve kıdeme göre test edilmiştir. Cinsiyet kıdem değişkenine göre ele alındığında öğretmenlerin benzer görüşte olduğu söylenebilir. Geçgel vd. (2020) Türkçe öğretmen adaylarına yönelik çalışmalarında 21. yüzyıl becerileri arasında eleştirel düşünme ve yaratıcılık konusunda adayların en yüksek ortalamaya sahip oldukları cinsiyete yönelik farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde, Mert (2017) tarafından yapılan “Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerisini Kavramlaştırması” adlı lisansüstü çalışmasında katılımcıların yaratıcılığı geliştirme konusunda olumlu görüş belirtmişlerdir. Araştırmada cinsiyet değişkeni ele alındığında kültürel farklılıkların ele alınmasında ve “Slogan veya karikatür oluşturmam.”, “İstasyon tekniğini kullanırım.”, “Kitap fuarlarına yönlendiririm.”, “Tiyatroya yönlendiririm.”, “Şiir kitapları kullanırım.” Kadın Türkçe öğretmenlerine

lehine istatistiksel anlamlı fark bulunmuştu. Baki (2021) tarafından yapılan “Türkçe öğretmenlerinin 21. yüzyılda sahip olması gereken yeterlilikler” adlı nitel çalışmasında öncelikli olarak kişisel nitelikler başlığı altında yaratıcı ve yenilikçi özelliklere sahip olma özellikle kadın öğretmen adaylarınca önemsendiği anlaşılmıştır. Geçgel vd. (2020) Türkçe öğretmen adaylarına yönelik çalışmalarında 21. yüzyıl becerileri arasında eleştirel düşünme ve yaratıcılık konusunda adayların en yüksek ortalamaya sahip oldukları cinsiyete yönelik farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Araştırmada genel olarak kadın öğretmenler yüksek oranda görüş belirtmişlerdir. Bir diğer çalışma, Gömleksiz, Sinan ve Doğan (2020) dokuz farklı Eğitim Fakültesinin Türkçe Eğitimi Bölümlerinde 2018-2019 Bahar Dönemi’nde öğrenim gören 809 Türkçe öğretmeni adayı ile araştırma gerçekleştirdikleri çalışma nicel ve nitel boyutlardan oluşmaktadır. Nitel boyutunda öğrenim görmekte olan 54 Türkçe öğretmeninden görüş alınmıştır. Nicel boyutta kadın öğretmen adaylarının materyal kullanma konusunda erkek adaylara göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. Nitel boyutta ise, zengin öğrenme ortamlarına vurgu yapılmıştır. Türkçe öğretmenlerinin yüksek düzeyde yaratıcılıkla ilgili öz yeterlik algıları Erdoğan (2006) tarafından yapılan “Yaratıcılık ile Öğretmen Davranışları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler” adlı ve çalışma Baki (2019) tarafından “Yaratıcı Düşünme Eğilimlerinin Yansıtıcı Düşünme Becerileri Üzerindeki Etkisi” adlı makalesi ile de desteklenmektedir.

Araştırma sonuçlarına benzer biçimde, Türkçe öğretmenlerinin öz yeterlik algılarına yönelik makalede yüksek düzeyde algıya sahip oldukları anlaşılmıştır (Lüle Mert, 2017, Ülper ve Bağcı, 2012). Sarıtekin (2023) yaratıcı drama dersine yönelik altı Türkçe öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme sonunda, öğrencilerin etkin katılımı, yaratıcılık, okuma ve dinleme becerilerini olumlu etkilediği belirtilmiştir. Yaratıcılık bir öğretim etkinliği olarak ele alındığında, çeşitli öğretim etkinlikleri sorulduğunda yüksek düzeyde bir öz yeterlik ifade edilmiştir. Mezuniyet öncesinden itibaren yaratıcılığa yönelik öz yeterlik duygusunun önemsendiği söylenebilir. Ahıskalı (2023) eğitim fakültesi son sınıf 50 Türkçe öğretmen adayı ile yapılan yapılandırılmış görüşme sonucunda alan öğretiminde farkındalıklarının yüksek bulunmuş, güncel öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasının önemi belirtilmiştir. Benzer sonuçlar çeşitli araştırmalarla da desteklendiği iddia edilebilir.

(Şengül ve Alkaya, 2016; Aktaş ve Aslan, 2022). Öz yeterlik kapsamında öğretim tekniği olarak yaratıcı drama uygulamaları sorgulanmış ve yaratıcılığı destekleyen etkinlikler arasında yer almıştır. Şahin (2018) Türkçe ve sınıf öğretmenlerine yönelik araştırmasında her iki aday grubunun da yaratıcı drama etkinlikleri konusunda orta düzeyde öz yeterliğe sahip olduklarını belirlemiştir. Yaratıcılığı bir diğer geliştirme etkinliği yaratıcı yazma etkinlikleri test edilmiştir. Demirel (2022) nitel araştırmasında Türkçe öğretmen adaylarının yaratıcı yazma konusunda ilgi ve istekli olmanın önemli bileşen olduğu, zengin uyarıcı kaynaklarında becerinin gelişimine katkı sağlayacağını ifade etmiştir. Arıcı (2021) “Türkçe öğretmeni adaylarına göre ideal öğretmen “adlı nitel araştırmasında 130 öğretmen adayı ile görüşme yapılmıştır. Öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının beklenenin yaklaşık yarısı olarak kabul edilecek düzeyde olduğu, eleştirel düşünmeyi geliştirme boyutu içinse beklenen nitelik olarak betimlenmiştir. Susar Kırmızı, Fenli, ve Kasap (2014) sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile okuma alışkanlıklarına yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada eleştirel düşünme eğilimi ölçeğinin puanları ile okuma alışkanlığına yönelik tutum puanları arasında düşük korelasyon bulmuşlardır.

5.2. Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçları bütünsel olarak değerlendirildiğinde, Türkçe öğretmenlerinin yaratıcılık ve yaratıcılığa yönelik etkinlikleri uygulama konusunda benzer görüş ve uygulamalara sahip oldukları ifade edilebilir.

Birinci alt problemde ele alınan cinsiyet bağımsız değişkenine göre; yaratıcılığa ilişkin, “Yaratıcı düşünme becerisiyle ilgili derinlemesine bilgi sahibiyim.” maddesinde erkekler lehine, yaratıcılığa yönelik engeller ve öğretim uygulamaları konusunda ise, kadın ve erkek öğretmenlerin görüş birliğinde oldukları anlaşılmıştır. Yaratıcılığa yönelik toplam 38 öğretim etkinliği soru olarak yöneltilmiştir. Sadece beş etkinlik türünde kadınlar lehine farklılık gözlenirken (“Slogan veya karikatür oluştururum.”, “İstasyon tekniğini kullanırım.”, “Kitap fuarlarına yönlendiririm.”, “Tiyatroya yönlendiririm.”, “Şiir kitapları kullanırım.”) 33 etkinlikte kadın ve erkek Türkçe öğretmenleri arasında istatistiksel farklılık gözlenmemiştir.

İkinci alt problemde ise, kıdem yılı değişkenine göre yaratıcılığa yönelik görüşler ve yaratıcılığa yönelik engeller karşılaştırıldığında anlamlı fark

gözlenmemiştir. Öğrencilerin bireysel öğrenme süreçlerini destekleme konusunda mesleki kıdemi 11 yıl ve üzeri olanlarla mesleğinin ilk beş yılında olan öğretmenlerin 6-10 yıllık kıdem süresine sahip öğretmenlerden küçük bir farkla ayrıştıkları gözlenmiştir. Yaratıcığa yönelik etkinlikler mesleki kıdem değişkenine göre karşılaştırıldığında, 38 maddeden sadece dört maddede (“Yazılı sorular sorarım.”, “Tiyatroya yönlendiririm.”, “Dijital problemlere yönelik özgün fikirler üretmelerini teşvik ederim.”, “Kurmaca metinler kullanırım.”) farklılaşırken, 34 maddede ise benzer uygulamalara sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Öneriler: Cinsiyet ve kıdem değişkeni dışında, görev yapılan okuldaki ders saati sayısı, ağırlıklı olarak girdiği sınıf düzeyi, yaratıcılık etkinliklerinin kaynağı vb. bağımsız değişkenler ele alınabilir. Ayrıca anket, Türkçe öğretmenleri ile yapılacak yarı yapılandırılmış görüşme verileri ile desteklenebilir. Bunun dışında Öğrencilere yaratıcılık etkinliklerinin uygulanma sıklığı sorulabilir. Sınıf içi gözlemlerle yaratıcılığa yönelik uygulamalar belirlenebilir. Öğretmenlerin yaratıcılığa yönelik kanıtlar elde edebilmesi için ders notları veya öğrenci defterleri incelenebilir. Türkçe öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerine öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında anket uygulanarak karşılaştırma yapılabilir. Hem yaratıcılığı geliştirmeye yönelik etkinliklere kolay ulaşım sağlamak hem de İl ve ilçe zümrelerinde yaratıcılık konusundaki deneyimlerin paylaşılması bir başka önem arz eden konu olarak ele alınabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Ü. K. (1996). Etkili öğrenme ve öğretme. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Ahıskalı, E. E. (2023). Özel alan yeterlilikleri bağlamında Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe öğretmenliğine ilişkin görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (33), 590-603. DOI: 10.29000/rumelide.1285333
- Aktaş, K. ve Aslan, M. (2022). A correlational study on preservice English teachers' special field competencies and possible selves. *Research in Pedagogy*, 12 (2), 298-309.
- Annarella, L. A. (1999). *Encouraging Creativity and Imagination in the Classroom*, Illinois: Viewpoint
- Argun, Y. (2012). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Arıcı, B. (2021). Türkçe öğretmeni adaylarına göre ideal öğretmen (Muş Alparslan Üniversitesi örneği). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (22), 678-690. DOI: 10.29000/rumelide.897112.
- Arıoğlu, E. (1999). Yaratıcı düşünce ve eğitim. Erişim adresi: [http://www.arioglu.Net/bildiriler/yaratıcı düşünceveegitim. pdf](http://www.arioglu.Net/bildiriler/yaratıcı_düşünceveegitim.pdf) Erişim tarihi, 14, 2022.
- Baki, Y. (2021). Türkçe öğretmenlerinin 21. yüzyılda sahip olması gereken yeterlilikler. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 660-684. DOI:10.29000/rumelide.949533.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V.S. Ramachaudran (Ed.). *Encyclopedia of human behavior*, 4
- Beetlestone, F. (1998). *Creative children, imaginative teaching*. McGraw-Hill Education (UK).
- Contreras-Espinosa, R.S., ve Eguia-Gomez, J.L. (2022). Game Jams as Valuable Tools for the Development of 21st-Century Skills. *Sustainability* 2246. <https://doi.org/10.3390/su14042246>

Creswell, J. W., ve Creswell, J. D. (2018). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (5th ed.). SAGE Publications, Inc.

Csikszentmihalyi, M. (1997). Creativity: flow and the psychology of discovery and invention. HarperPerennial;

Çeliköz, N. (2017). Okul öncesi dönem 5-6 yaş çocukların yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi, Yıldız Journal of Educational Research, 2(1), 125.

Davaslıgil, Ü. (1994). “Yüksek Gizilgüce Sahip Lise Öğrencilerinin Yaratıcılıkları Üzerine Bir Deneysel Araştırma”. Marmara üniversitesi. Atatürk Eğitim Fakültesi. Eğitim Bilimleri Dergisi. 6, İstanbul.

Davis, G. A. (1992). Creativity is forever. Dubuque, IA: Kendall Hunt Publishing Company

Demirel, A. (2022). Türkçe öğretmen adaylarının gözüyle yaratıcı yazma süreçlerini olumsuz etkileyen etmenler ve çözüm önerileri. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 11(2), 813-829.

Demirel, Ö. (Ed.). (2010). Eğitimde yeni yönelimler. Pegem Akademi.

Demirel, Ö., ve. Doğan, N. (2010), Eğitimde yeni yönelimler, Ankara, Pegem

Demirkale, O. C. (2015). Görsel sanatlar dersinin yaratıcı düşünme becerisine katkısının incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Dere, Z. (2017). Yaratıcılık ve geliştirilmesi dersinin öğretmen adaylarının yaratıcılıklarına etkisinin incelenmesi. Social Sciences Studies Journal, 3(10), 1192-1199.

Dikici, A. (2001). Sanat eğitiminde yaratıcılık. Milli Eğitim Dergisi, 149,

Doğanay, A. (2002). Yaratıcı öğrenme, sınıfta demokrasi. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.

Doğanay, A. (2012). Öğretim ilke ve yöntemleri (Ed. A. Doğanay), Üst düzey düşünme becerilerinin öğretimi. Ankara, Pegem Akademi Yayınları.

Gander, J. M., ve Gardiner, V. H. (2004). Çocuk ve Ergen Gelişimi (Beşinci baskı). Çeviren: Bekir Onur, İmge Yayınevi, Ankara.,

Geçgel, H., Kana, F., Vatansever, Y. Y. ve Çalık, F. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerilerinin belirlenmesi. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 9(4), 1646-1669.

Gökalp, M. (2016). Çocukta yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinliklerinin “yaratıcılık ve geliştirilmesi” dersinde okul öncesi bölümü öğrencilerine olan etkisi (Samsun eğitim fakültesi örneği). MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(3), 25-36.

Gömleksiz, M. N., Sinan, A. T., & Doğan, F. N. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe öğretmenliği öz yeterlik algıları. Turkish Studies, 15(8), 3471-3505. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.47259>

Hançerlioğlu, O. (1976). Felsefe ansiklopedisi, kavramlar ve akımlar (Cilt 3). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Heavey, E. (2019). Statistics for nursing: A practical approach (3rd ed.). Jones & Bartlett Learning.

Isenberg, J. P., ve Jalongo, M. R. (1993). Creative expression and play in the early childhood curriculum. Simon & Schuster Books For Young Readers.

Işık, A. D., ve Saygılı, G. (2015). Yaratıcılığı geliştirme tekniklerinin öğrenilmesinin yaratıcı düşünme becerileri üzerindeki etkisi. Bartın University Journal of Faculty of Education,

İnam, A. (1993). Yaratıcılık ve Eğitim, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Türk Eğitim Derneği XVII. Eğitim Toplantısı

Jacobsen, K. H. (2020). Introduction to health research methods: A practical guide (3. ed.). Jones ve Bartlett Learning.

Kaleli, F. (2016). Özyeterlik ile akademik başarıya güdülenme arasındaki ilişki (Ortaokul öğrencileri örneği). DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lüle Mert, E. (2017). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Dönük Özyeterlik Algılarının Değerlendirilmesi International Journal of Language Academy, 5(1), 125-134.

MacKinnon, D. W. (1962). The nature and nurture of creative talent. American Psychologist, 17(7), 484-495

Noyanalpan, N. (1993). Eğitimde yaratıcılığa genel bakış, Yaratıcılık ve Eğitim, Ankara: TED yayınları

Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı düşünme öğrenme ortamının akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığı etkisi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(3),

Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı düşünme öğrenme ortamının akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığı etkisi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(3), 675-705.

Pajares, F., ve Schunk, D. H. (2004). Self efficacy in education revisited empirical and applied evidence. Big Theories A Volume in Research on Sociocultural Influences on Motivation and Learning, (6):115-138.

Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14336-000>

Rıza, E. T. (2000). Kalıplaşma ve yaratıcılık, Yaşadıkça Eğitim, 65, 4-7

Rıza, E. T. (2004). Yaratıcılığı geliştirme teknikleri. İzmir: Birleşik Matbaa.

Romana, G. (1992), Comment favoriser le développement des habiletés de pensée chez nos élèves, Pédagogie Collégiale, Vol. 6 no:1.

Russ, S.W. (1996). Development of creative processes in children. New Directions for Child Development. n.72. Jonsey-Press Publishers, pp. 31-42, Cleveland, Ohio

Samurçay, N. (1983). Zekâ ve yaratıcılık. Eğitim ve Bilim, 8(45).

San, İ. (2008). Sanat eğitimi kuramları. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Saracaloğlu, A. S., Gündoğdu, K., Altın, A. G. M., Aksu, N., Kozağaç, Z. B., & Koç, B. (2014). Yaratıcı düşünme becerisi konusunda 2000 yılı ve sonrasında yayımlanmış makalelerin incelenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(2), 62-74.

Sarıtiken, H. (2023). Türkçe öğretmeni adaylarının ortaokul Türkçe derslerinde drama tekniğinin kullanılmasına yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 12(3), 1221-1236

Senemoğlu, N. (2004). Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya. Ankara: Gazi.

Sternberg, R. J., ve Lubart, T. I. (1995). Defying the crowd: Cultivating creativity in a culture of conformity. Free press.

Sungur, N. (1997). Yaratıcı düşünce, İstanbul: Evrim yayınevi

Susar Kırmızı, F., Fenli, A., ve Kasap, D. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile okuma alışkanlıklarına yönelik tutumları arasındaki ilişki. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 3/1 2014 s. 354-367,

Şahin, A. (2018). Sınıf ve Türkçe öğretmeni adaylarının drama yöntemini kullanmaya yönelik algılarının ve öz yeterlik düzeylerinin belirlenmesi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt 20 Sayı1 (1-13).

Şengül, K. ve Alkaya, E. (2016). Türkçe öğretmenlerinin özel alan yeterlikleri: bir durum belirleme çalışması. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 49 (2) 87-108.

Torrance, E. P. (1962). Guiding creative talent. New Jersey: Prentice-Hall.

Torrance, E. P. (1972). Can we teach children to think creatively? The Journal of Creative Behavior, 6(2), 1-42.

Torrance, E. P. (1972). Can We Teach Children to Think Creativity

Torrance, E. P. (1995). Why Fly? A philosophy of creativity. Norwood, NJa.

Torrance, E.P. (1993). Understanding creativity: Where to start? *Psychological Inquiry*, 4(3),232-234

Türk Dil Kurumu. (2022). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.

Umaz, D. (2010). Diyarbakır'daki ilköğretim öğretmenlerinin özyeterlik düzeyi ve yaşadıkları iletişim sorunları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ülper, H. ve Bağcı, H. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine dönük özyeterlik algıları. *Turkish Studies*, 7(2), 1115-1131.

Üstündağ, T. (2011). *Yaratıcılığa yolculuk*. Ankara: Pegem Akademi

Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: Tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(25), 3874-3915.

Yıldız, V., Özkal, N. ve Çetingöz, D. (2003). Okul öncesi eğitimi alan ve almayan 7-8 yaş grubu çocuklarda yaratıcı potansiyelin değerlendirilmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(4), 129-137.

Zedeck, S. (Ed.). (2014). *APA dictionary of statistics and research methods*. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14336-000>

EKLER

EK 1. AKADEMİK ÖZGEÇMİŞ

ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Aynur Gözde KARAKAŞ		
E-postası/Web Sayfası			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı			
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Dokuz Eylül	Türkçe Öğretmenliği	2015-2019
Tez Başlığı	Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Öz Yeterlik Algısı		
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Ali TÜRKEK		
Akademik Eserler			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			

EK 2. Uygulama İzinleri

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ

Sayı : E-87347630-659-493648

20.01.2023

Konu : Araştırma İzni- Aynur Gözde KARAKAŞ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 04.01.2023 tarihli ve E-87347630-659-474833 sayılı yazımız.

b) İzmir Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 17.01.2023 tarihli 68590568 sayılı yazısı.

İlgi (a)'da kayıtlı yazımız ile bildirilen Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği yüksek lisans programı öğrencisi Aynur Gözde KARAKAŞ'ın, "*Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Öz Yeterlik Algısı*" konulu çalışma kapsamında uygulama yapma talebine ilişkin olarak tarafımıza gönderilen ilgi (b)'de kayıtlı cevabi yazı ve ekleri, işbu yazımız ekinde sunulmaktadır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Nükhet HOTAR
Rektör

Ek: Ek (30 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 259036D7-EF82-467C-A29A-069BCA43559D Doğrulama Adresi: <https://turkiye.gov.tr/dokuz-eylul-universitesi-ebys>

Adres: Kültür Mahallesi, Cumhuriyet Blv No:144, 35220 Konak/İzmir

KEP Adresi : dokuzeyluluniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için:Pelin ALTIN

Memur

Telefon No:(0232) 412 11 02

T.C.
AYDIN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-74083975-605.01-68590568
Konu : Aynur Gözde KARAKAŞ'ın
Araştırma İzni

17.01.2023

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Hukuk Müşavirliği)

İZMİR

- İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığının 21.01.2020 tarihli ve 1563890 sayılı 2020/2 Sayılı Genelgesi.
b) 04.01.2023 tarih ve E-87347630-659-474833 sayılı yazınız.
c) Valilik Makamı'nın 17/01/2023 tarihli ve E-68491599 sayılı Olurları.

İlgi (b) yazınızda; Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Yüksek Lisans Öğrencisi Aynur Gözde KARAKAŞ'ın "Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerisi Geliştirmeye Yönelik Öz Yeterlilik Algıları" konulu tez çalışması için ilimiz geneli Resmi Ortaokul Müdürlüklerinde görev yapan Türkçe Öğretmenleri ile çalışma yapma isteği, ilgi (a) Millî Eğitim Bakanlığı 2020/2 sayılı genelgesi doğrultusunda incelenmiş olup, inceleme sonucunda; Çalışmanın 2022-2023 eğitim-öğretim yılı içerisinde okul idaresinin gözetiminde, denetiminde ve uygun göreceği zamanlarda ve Mühürlü Anketin kullanılarak yapılmasını uygun gören Valilik Makamının ilgi (c) Olurları ekte gönderilmiştir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Gülfidan KENDİRLİOĞLU
İl Millî Eğitim Müdür V.

Eki:

- 1- İlgi (b) yazı ve ekleri
2- İlgi (c) Olur (1 Adet)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Meşrutiyet Mh. Kültür Cd. No:20 Efeler/AYDIN

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (272) 222 22 22

E-Posta: yuksekokretimyurtdisi09@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: <https://aydin.meb.gov.tr/>

Bilgi için: Ayşegül UCA

Unvan : Programcı

Faks: (272) 222 22 22

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 6c5d-e8f8-336c-9d2b-d3ff kodu ile teyit edilebilir.

GÖNÜLLÜ KATILIMCI ONAM FORMU

Doç. Dr. Ali TÜRKEL tarafından yürütülen “Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Öz Yeterlik Algısı” başlıklı araştırmaya davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz sorabilirsiniz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkında sahipsiz. Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen formlardaki soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

- a. Araştırmanın Amacı:.....
- c. Araştırmanın Nedeni: ☐ Bilimsel araştırma ☒ Tez çalışması
- d. Araştırmanın Öngörülen Süresi:.....
- e. Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı:.....
- f. Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler):.....

Çalışmaya Katılım Onayı:

“Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce gönüllüye / katılımcıya verilmesi gereken bilgileri gösteren Aydınlatılmış Onam Formu adlı metni kendi anadilimde okudum ya da bana okunmasını sağladım. Bu bilgilerin içeriği ve anlamı, yazılı ve sözlü olarak açıklandı. Aklıma gelen bütün soruları sorma olanağı tanındı ve sorularıma doyurucu cevaplar aldım. Çalışmaya katılmadığım ya da katıldıktan sonra çekildiğim durumda, hiçbir yasal hakkımdan vazgeçmiş olmayacağım. Bu koşullarla, söz konusu araştırmaya hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum. Bu metnin imzalı bir kopyasını aldım.”

Katılımcının (Kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

(Varsa) Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin;

Veli veya Vasisinin (kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

Not: Bu form, iki nüsha halinde düzenlenir. Bu nüshalardan biri imza karşılığında gönüllü kişiye verilir, diğeri araştırmacı tarafından saklanır.

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
YÖNETİM KURULU KARARI

TOPLANTI TARİHİ
SAYI

: 13/07/2021
: 19

KARAR-12-

73) Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı 2020-2021-26 numaralı öğrencisi Aynur Gözde KARAKAŞ için tez başlığı önerisine ilişkin Anabilim Dalı Başkanlığının 18/06/2021 tarihli ve E-72501061-300.99-70331 sayılı yazısı ile ekleri incelendi.

Görüşmeler sonunda;

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı 2020-2021-26 numaralı öğrencisi Aynur Gözde KARAKAŞ ve tez danışmanı Doç.Dr.Ali TÜRKEL ile belirlenen ve Anabilim Dalı Başkanlığınca önerilen tez başlığının, aşağıdaki şekilde kabul edilmesine, 2021-2022 öğretim yılı güz yarıyılı başından itibaren her yarıyıl tez çalışmasına ve tez danışmanınca açılan uzmanlık alanı dersine kayıt yaptırmasına, kararın Anabilim Dalı Başkanlığına, tez danışmanına ve öğrenciye bildirilmesine oy birliği ile karar verildi.

Tez Başlığı: Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Öz Yeterlilik Algıları

İngilizcesi: The Self-Efficacy Perceptions of the Turkish Teachers Towards Improving Creative Thinking Skills

	(İMZA) Prof. Dr. Gamze SEZGİN SELÇUK (BAŞKAN)	
(İMZA) Doç.Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ (ÜYE-MD. YARDIMCISI)	(İMZA) Doç.Dr. Yağmur SOYLU (ÜYE)	(İMZA) Prof. Dr. Ali AKSU (ÜYE)
(İMZA) Doç. Dr. Melike YİĞİT KOYUNKAYA (ÜYE)		(İMZA) Doç.Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ (ÜYE)

ASLI GİBİDİR

Enstitü Sekreteri
RAPORTÖR

Uğur Mumcu Cad. 135 Sk. No:5 35380 Buca/İZMİR
Telefon: +90(232) 420 60 45 **Faks:** +90 (232) 420 60 45
e-posta: egitimbil.kurul@deu.edu.tr **İnternet Adresi:** <http://ebe.deu.edu.tr/>

İzmir

Sayın Katılımcımız

Katılacağınız bu çalışma,” adıyla,
..... tarafından tarihleri arasında yapılacak
bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi:

Araştırmanın Nedeni: ☐ Bilimsel araştırma ☐ Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler):

Araştırma Uygulaması: ☐ Anket

☐ Görüşme

☐ Gözlem

☐

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı’nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile
gerçekleşmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı
olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla
gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada
kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak,
katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama

işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan
çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir,
sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı :

İletişim Bilgileri :

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

....../...../.....

İsim-Soyisim İmza:

Katılımcı Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ

Sayı : E-87347630-659-474086

03.01.2023

Konu : Etik Kurul İzni- Aynur Gözde KARAKAŞ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 15.12.2022 tarihli 455924 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınız ile bildirilen başvuru, Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 20/12/2022 tarihli toplantısında değerlendirilmiş ve toplantıda alınan 6 sayılı karar ile Aynur Gözde KARAKAŞ'ın, "*Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Öz Yeterlik Algısı*" başlıklı çalışmasının etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiş olup, alınan karar Makamımızca onaylanmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Nükhet HOTAR
Rektör

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: 648D4079-F53A-462F-9339-93EABDA3ACB9 Doğrulama Adresi: <https://turkiye.gov.tr/dokuz-eyul-universitesi-ebys>
Adres: Kültür Mahallesi, Cumhuriyet Biv No:144, 35220 Konak/İzmir
KEP Adresi : dokuzeyuluniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için:Pelin ALTIN
Memur
Telefon No:() -

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ

Sayı : E-87347630-659-474086

03.01.2023

Konu : Etik Kurul İzni- Aynur Gözde KARAKAŞ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 15.12.2022 tarihli 455924 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınız ile bildirilen başvuru, Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 20/12/2022 tarihli toplantısında değerlendirilmiş ve toplantıda alınan 6 sayılı karar ile Aynur Gözde KARAKAŞ'ın, "*Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Öz Yeterlik Algısı*" başlıklı çalışmasının etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiş olup, alınan karar Makamımızca onaylanmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Nükhet HOTAR
Rektör

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 648D4079-F53A-462F-9339-93EABDA3ACB9 Doğrulama Adresi: <https://turkiye.gov.tr/dokuz-eyul-universitesi-ebys>

Adres: Kültür Mahallesi, Cumhuriyet Bld No:144, 35220 Konak/İzmir

KEP Adresi : dokuzeyuluniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için:Pelin ALTIN
Memur

Telefon No:

EK 3. Ölçme Aracı

Bölüm 1/4

Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Öz Yeterlilik Algısı

Değerli katılımcılar, bu araştırmada "Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik öz yeterlilik algısı nasıldır?" sorusuna yanıt aranmaktadır. Vereceğiniz samimi yanıtlar araştırmanın güvenilirliğine katkı sağlayacaktır. Bulgularınız başka bir araştırmada kullanılmayacak ve başka bir kişiyle kesinlikle paylaşılmayacaktır. Katkınız için şimdiden teşekkür ederim.

Bölüm 2/5

Kişisel Bilgiler

Açıklama (isteğe bağlı)

Cinsiyetiniz

☐ Kadın

☐ Erkek

2. bölümden sonraki kısım Sonraki bölüme geç

Bölüm 3/5

Adsız Bölüm

Açıklama (isteğe bağlı)

Kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz?

☐ 1-5 yıl arası

☐ 6-10 yıl arası

☐ 11 yıl ve üzeri

☐ Diğer...

Mezun olduğunuz fakülte

Çoktan seçmeli

☐ Eğitim Fakültesi

☐ Fen Edebiyat Fakültesi

☐ Diğer...

☐ Seçenek ekle

Gerekli ☐

3. bölümden sonraki kısım Sonraki bölüme geç

Bölüm 4/5

Öğretmenin Yaratıcılıkla İlgili Görüşleri

Açıklama (isteğe bağlı)

Yaratıcı düşünme becerimin gelişmiş olduğunu düşünüyorum.

- ☐ Hiç katılmıyorum.
- ☐ Katılmıyorum.
- ☐ Kararsızım.
- ☐ Katılıyorum.
- ☐ Kesinlikle katılıyorum.

Yaratıcı düşünme becerisiyle ilgili derinlemesine bilgi sahibiyim.

- ☐ Hiç Katılmıyorum.
- ☐ Katılmıyorum.
- ☐ Kararsızım.
- ☐ Katılıyorum.
- ☐ Kesinlikle Katılıyorum.

:::

Yaratıcılığın eğitimle geliştirilebileceğini düşünüyorum.

- ☐ Hiç Katılmıyorum.
- ☐ Katılmıyorum.
- ☐ Kararsızım.
- ☐ Katılıyorum.
- ☐ Kesinlikle Katılıyorum.

Yaratıcı düşünme becerisini engelleyen faktörlerin farkındayım.

(Cevabınız evetse birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Hayır.
- ☐ Evet.
- ☐ Algılama engellerinin farkındayım.
- ☐ Duygusal engellerin farkındayım.
- ☐ Kültürel engellerin farkındayım.
- ☐ Öğrenilen engellerin farkındayım.
- ☐ Diğer...

Bölüm 6/6

Öğretmenin Öğretim Uygulamalarıyla İlgili Görüşleri

Açıklama (isteğe bağlı)

Öğrencilerin ders içerisinde basma kalıp soruların dışına çıkarak farklı türden sorular sormalarını desteklerim.

- ☐ Hiç Katılmıyorum.
- ☐ Katılmıyorum.
- ☐ Kararsızım.
- ☐ Katılıyorum.
- ☐ Kesinlikle Katılıyorum.

Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini sorgulattırken birden fazla cevabı olan sorular sorarım.

☒ Onay kutuları

(Cevabınız evetse birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

☐ Hayır.	×
☐ Evet.	×
☐ Kısa cevaplı sorular sorarım.	×
☐ Sözlü sorular sorarım.	×
☐ Yazılı sorular sorarım.	×
☐ Diğer...	×

Öğrencilerin bireysel öğrenme süreçlerini desteklerim.

- ☐ Hiç Katılmıyorum.
- ☐ Katılmıyorum.
- ☐ Kararsızım.
- ☐ Katılıyorum.
- ☐ Kesinlikle Katılıyorum.

Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahat ve etkili biçimde ifade etmelerini destekleyecek çeşitli teknikler kullanırım.

(Cevabınız evetse birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Hayır.
- ☐ Evet.
- ☐ Akvaryum tekniğini kullanırım.
- ☐ Beyin fırtınası tekniğini kullanırım.
- ☐ Konuşma halkası tekniğini kullanırım.
- ☐ Münazara tekniğini kullanırım.
- ☐ Scamper tekniğini kullanırım.
- ☐ Yaratıcı drama tekniğini kullanırım.
- ☐ Diğer...

Öğrencilerin özgün ürünler ortaya koymaları için çeşitli yöntem ve teknikler kullanırım.
(Cevabınız evetse birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Hayır.
- ☐ Evet.
- ☐ Resim çizdiririm.
- ☐ Slogan veya karikatür oluşturturum.
- ☐ Metin yazdırırım.
- ☐ Görsel afiş hazırlattırırım.
- ☐ Proje yöntemini kullanırım.
- ☐ Diğer...

Öğrencilerin orijinal düşünceler üretmesini sağlayacak etkinlikler yaparım.

☒ Onay kutuları

(Cevabınız evetse birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

☐ Hayır.	×
☐ Evet.	×
☐ Altı şapkalı düşünme tekniğini kullanırım.	×
☐ Analoji/Benzeşim kullanırım.	×
☐ Benzetim/simülasyon kullanırım.	×
☐ Beyin fırtınası kullanırım.	×
☐ Drama/rol oynama tekniğini kullanırım.	×
☐ Elves tekniğini kullanırım.	×
☐ İstasyon tekniğini kullanırım.	×
☐ Örnek olay yöntemini kullanırım.	×
☐ Diğer...	×

Öğrencilerin farklı uyaranlarla karşılaşmasını sağlayacak etkinlikler yaptırım.

(Cevabınız evetse birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Hayır.
- ☐ Evet.
- ☐ Bedensel (Kinestetik/Drama/Dans) çalışmaları yaptırım.
- ☐ Görsel etkinlikler yaptırım.
- ☐ Hem görsel hem işitsel etkinlikler yaptırım.
- ☐ İşitsel etkinlikler yaptırım.
- ☐ Diğer...

Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmek amacıyla onları sosyal etkinliklere yönlendiririm.

(Cevabınız evetse birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Hayır.
- ☐ Evet.
- ☐ Ailelerle iş birliği yaparım.
- ☐ Kitap fuarlarına yönlendiririm.
- ☐ Müzelere yönlendiririm.
- ☐ Sinemaya yönlendiririm.
- ☐ Tiyatroya yönlendiririm.
- ☐ Diğer...

Öğrenciler için özgün ürün arayışlarını harekete geçirecek paylaşım ortamları sağlarım.
(Cevabınız evetse birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Hayır.
- ☐ Evet.
- ☐ Sergileri kullanırım.
- ☐ Okul bloğunu kullanırım.
- ☐ Panoları kullanırım.
- ☐ Bilim-sanat-kültür dergilerini kullanırım.
- ☐ Diğer...

Öğrencilerin teknolojik materyallerden yararlanarak orijinal fikirler oluşturmasını desteklerim.
(Cevabınız evetse birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Hayır.
- ☐ Evet.
- ☐ Simülasyon kullanmalarını desteklerim.
- ☐ Dijital öykü oluşturmalarına yardımcı olurum.
- ☐ Dijital ortamlarda çizgi film oluşturmalarına yardımcı olurum.
- ☐ Dijital ortamlardaki problemlere özgün fikirler üretmeleri için teşvik ederim.
- ☐ Diğer...

Ders kitabı dışında öğrencilerin yaratıcılığını harekete geçirecek metinler kullanım.

(Cevabınız evetse birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Hayır.
- ☐ Evet.
- ☐ Afiş Kullanırım.
- ☐ Anı kullanım.
- ☐ Çizgi roman kullanım.
- ☐ Kurmaca metinler(Roman, hikaye, karikatür, tiyatro) kullanım.
- ☐ Şiir kitapları kullanım.
- ☐ Diğer...

Öğrenciler yanlış yaptıklarında hoşgörülü davranarak onlara kendi fikirlerini yeniden sunma imkanı tanırım.

- ☐ Hiç Katılmıyorum.
- ☐ Katılmıyorum.
- ☐ Kararsızım.
- ☐ Katılıyorum.
- ☐ Kesinlikle katılıyorum.

